

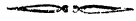
UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200140

UNIVERSAL
LIBRARY

ರಾಮಚಂದ್ರ.

(ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ)

ಜಂಗಮ ಕೋಟೆ ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ,

ಸಾಹಿತ್ಯಸರಸ್ವತಿ, ವಿದ್ಯಾಭೂಷಣ.

ಮೈಸೂರು ವಿದ್ಯಾಪೀಠತೆಯ ಸರ್ಟಿಸ್ ತುನುಕೂರು.

ಇವರಿಂದ ರಜಸಲ್ಪಟ್ಟುದು

ತುನುಕೂರು

ಶ್ರೀ ವಾರ್ಷನಾಥ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ವರ್ಕ್ಸ್ ನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು

೧೯೨೨

ಕೃತಕೋಧನ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರ

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ

All rights reserved.

KARNATAK BOOK-DEPOT.

ಜಿಲ್ಲೆ ೨೨೨ Pro: B G CHIMAL (ಚಿಮಲ ವೆಚ್ಚ ಪೀಠ)

GOWLIGUDA HYDERABAD-DN

ರಾಮಚಂದ್ರ.

ಶೀತಲಾನದಿಯತೀರ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹನ್ನೊಂದು ಘಂಟೆ

ಏನು ರಾಮಾನಂದ, ಇನ್ನೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇದ್ದೀರಿ? ಎಲ್ಲರೂ ಆಗಲೇ
ಹೊರಟರಲ್ಲ.

ಆ! ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಯಿತೆ? ಆಯ್ಯಾ, ದಯೆಯಿಟ್ಟು ನೀನು ನನಗೂ
ಒಂದೆಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರು ನಾಸಿತನನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನೆ ಆದಾದ
ಕೂಡಲೆ ಸ್ನಾನಾಸ್ತಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಬಂದು
ಬಿಡುವೆನು

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಒಂದುಘಂಟೆಯೂ ಆಯಿತು ರಾಮಾನಂದನು
ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಯಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ—ಏನು,
ಗಂಗಾಸವಾರಾಧನೆಯ ಮನೆಯವರು ಎರಡನೆಯಸಲ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಕ್ಕೆ
ಒಂದಿದ್ದರ ?

ಇಲ್ಲ ಪುನಃ ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಒರಲು ಜನನಪಾಯವಿಲ್ಲ, ದಯೆಯಿಟ್ಟು
ಎಲ್ಲರೂ ಹನ್ನೆರಡು ಘಂಟೆಗೆ ಬರಬೇಕು—ಎಂದು ಆಗಲೇ ಹೇಳಿರುವ
ರಲ್ಲಾ? ಬೇಗ ಏಳಬಾರದೆ! ನಿಮಗೊಂಸ್ಕರ ನಾನು ಕಾಡುಕಾಡು
ಸಾಕಾಯ್ತು.

ಏನೆಂದೆ? ನಾವೇನು ಅನ್ನಾಕಾಣದ ಕಂಗಾಳಿಗಳೊ ಎರಡನೆಯಸಲ
ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ? ಸರಿಸರಿ, ಇಷ್ಟವಿದ್ದರೆ ನೀನು
ಹೋಗು—ಎಂದು ತಂದಿದ್ದ ಒದ್ದೆ ಒಬ್ಬಗಳನ್ನು ಮಡಿಸಿ ತಟ್ಟಿ ಕುಟ್ಟಿ
ಹರಡುತ್ತ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದನು. ಯಜಮಾನರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿವಿಯೂಟಕ್ಕೆ
ಹೋಗಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯು ಬಿನ್ನವಾಗಿ ಕುಳಿತಳು. ರಾಮಾನಂದ
ನಿಗೂ ಆ ಉಟವನ್ನು ಬಿಡಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ ಮನೆಯಲ್ಲೋ ಅಡಿಗೆಯೇ
ಇಲ್ಲ. ಕನೆಗೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಉಪಚಾರೋಕ್ತಿಗಳ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ದರ್ಪವನ್ನು
ಳಿಸಿಕೊಂಡಂತೆಯೂ ಆಕೆಯನ್ನು ಏನೋ ಉದ್ಧಾರಮಾಡುವಂತೆಯೂ
ನಟಿಸಿದನು. ಇಬ್ಬರೂ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು.

ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯ ಧುಂಡಿಭಟ್ಟರೂ ಬಂದರು ಬಳಿಕ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ. ಅತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ವೇದಪಾರಾಯಣ, ಕೆಲವರು ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಹೀಗೆ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಅಭಿಷಾರವೂ ಆಯ್ತು. ಸರ್ವತ್ರ ನಿಶ್ಯಬ್ದ. ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಬಂದು ಸಂಕಲ್ಪನಾಡಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆದಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಪರಮಪಾವನೆಯಾದ ಗಂಗಾಮಾತೆಯ ದಿವ್ಯತೀರ್ಥವು ಪಬ್ತಿಯಮೇಲೆ ಸರ್ವತ್ರ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರು. ಬಳಿಕ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಆರಂಭ ಎಂದು ಭಾನುವಾರ ಯಾರಿಗೂ ಆತುರವಿಲ್ಲ. ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ಮನೆಯವರ ಉಪಚಾರೋಕ್ತಿಗಳು ಬೇರೆ. ಮತ್ತು ಬಗೆಬಗೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಕ್ಲುಪ್ತಕಾಲವನ್ನು ಕಡೆಗೊತ್ತಿದವು. ಅನಾಹೂತರಾಗಿ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಅಮಿತವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಇದರಿಂದ ಅನ್ನ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಅಡಬೀಕಾಯ್ತು ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕಾಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೋ ಬಡಿಸಿದ್ದ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಲೆಂದೋ, ಆತುರಪಡಿಸಬಾರದೆಂಬ ಆದರಣೆಯಿಂದಲೋ, ಅಂತು ಹೇಗೋ ಎರಡನೆಯಸಲ ಬಡಿಸುವ ಕೆಲಸವು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಯ್ತು. ಆಗ ಪುನಃ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಲೋಕಾಭಿರಾಮವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆಯೇ.

ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಪಬ್ತಿಯಮೇಲೆ ಒಂದಾಗಿ ಧುಂಡಿಭಟ್ಟನು—
ತಾಯಿ, ನಿಮ್ಮ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕ. ನಿಮ್ಮ ಮಹಾಯಾತ್ರೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿತು. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೀವೇ ಧನ್ಯರು. ಆಹಾ! ಏನು ಸಮಾರಾಧನೆ! ಏನು ವಿತರಣೆ! ಎಲ್ಲಾ ನಳಪಾಕ ಭೀಮಪಾಕವೇ! ಇಂದೇ ಸುದಿನ.

ಪಾರ್ವತೀದೇವಿ—ಅಪ್ಪ, ಒಡವಳ ಭಕ್ತಿ. ನನ್ನಂತಹವಳು ಏನು ಮಾಡಿಯೇನು. ಎಲ್ಲಾ ಭಗವಂತನ ಆನುಗ್ರಹ. ನಿಮ್ಮಂತಹ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತರಾದರೂ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರೆ ಎಷ್ಟೋ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯಿಸಿರಿ. ಕಾತೀಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣ ಯಾವಾಗ ಧುಂಡಿಭಟ್ಟರೆ?

ಧುಂಡಿಭಟ್ಟ—ಅಮ್ಮ, ನಾನೇಕೆ ಕಾತೀಗೆ ಹೋಗಬೇಕು? ಈ ದುರ್ಭಿಕ್ಷುಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಹೆಚ್ಚುವೆಚ್ಚಾ ದಂಡಾ ತೆತ್ತು, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳನ್ನು

ನುಭವಿಸಿ, ಸಿಕ್ಕಿದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು, ರೋಗಾ ತಂದುಕೊಂಡರೆ ಗತಿಯೇನು? ಅರ್ಧಹಾಸಿ, ಪ್ರಾಣಹಾಸಿ. ನಿಮ್ಮಂತಹ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಯಾರಾದರೂ ಯಾತ್ರೆಯಾಡಿಕೊಂಡುಬಂದು ತಿಂಗಳಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮೃತ್ಯುನ್ನು ಸಂತರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಇದ್ದ ಕಡೆಯೇ ಎಲ್ಲವೂ ಆಯಿತು.

ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಡನಳು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿ ಒಳಿದವಳು. ವಿದ್ಯಾವತಿ ವೃದ್ಧ. ಸ್ಮರದಿಂದಲೇ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯ ಬಲ್ಲ ಜಾಣೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮೌನದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದಳು.

ರಾಮಾನಂದನು ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಧುಂಡಿ ಛಟ್ಟನನ್ನು ಕುರಿತು—“ಏನುಸ್ವಾಮಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ದೊಡ್ಡ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಗಳ ಉಟ ಕಾಡಿದೆ.” ಎಂದು ಕಣ್ಣು ಮುಟಿಕಿಸಿದನು

ಧುಂಡಿಛಟ್ಟ—ಓಹೂಂ! ಹೌದು ಸ್ವಾಮಿ, ಮರೆತಿದ್ದೆ ಏನು ಸೀತಾ ಕಾಂತ, ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಉಪನಯನ ಯಾವಾಗ ?

ರಾಮಾನಂದ—ಶಿಫ್ರದಲ್ಲೆ. ತಂದೆನು ಕ್ಕಳಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬಟ್ಟೆಗೆಂ. ಇನ್ನೇನು ಈತನಿಗೆ ಸೇತ್ರವೈದ್ಯರೂ ಮಗನಿಗೆ ಪುರೋಹಿತರೂ ಉಪನಯನ ಮಾಡಿಸುವರು.

ಸೀತಾಕಾಂತನು ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಈತನು ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಗೃಹನಾಡೊಟ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ. ಗುಣಶಾಲಿ. ಜನಾಂಗಿ ಬದುಕಿದ ಮನೆತನದವನು. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಲೋಕವೃತ್ತಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಅಲ್ಪವೇತನ ಆದರೂ ಉದಾರಿ. ಈತನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತೂಕವುಂಟು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಸುಂದರಗಿರಿಗ್ರಾಮದ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರ ಮಂಡಲ ಯಲ್ಲಿ ಈತನು ಪ್ರಮುಖ.

ಸುಂದರಗಿರಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯಗ್ರಾಮ. ಪ್ರಚಾರಯ್ಯೆ ಮೂರುಸಾವಿರ ಮಾತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಗಳಾದರೂ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂ ಸೀತಾಕಾಂತನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನೂರುಬಂದಗ ವಸವದ ಆಯತಿ ಇದ್ದಿತಂತೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳು, ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರ ಔತಣ ಉಪಚಾರಗಳು, ತಿಂಗಳಗಟ್ಟಿ ಬಂದು ತಿಕ್ಕುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಬಾದ ರಾಯಣ ಸಂಬಂಧದ ಬಂಧುಬಳಗದವರಿಗೆ ಅನ್ನವಸ್ತ್ರಗಳು, ಯಾಜಕರಿಗೆ

ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣೆಗಳು, ನಿತ್ಯಗಟ್ಟೆ ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರಿಗೆ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನ, ವಂಶಾನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಂದ ದೇವರಸೇವೆಗಳು, ದಶಮಗ್ರಹಸ್ವರೂಪನಾದ ಜಾಮಾತನಿಗೂ ಬೀಗರಿಗೂ ನಡೆಸಿದ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳು, ಮಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಬಳುವಳಿ, ಮೊದಲಿನ ಮತ್ತು ಈಗಿನ ಸರ್ವೆಘೈನಾಯಿಪಿಯಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿದ ಕಂದಾಯ ಕವಳಿಗಳು, ವರಮಾನದ ತೆರಿಗೆ, ಮರದ ದೀವಾ ರಾಧನೆ ಕಾಣಿಕೆಗಳು, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ವೆಚ್ಚಗಳಿಗೂ ಈ ಆಯ ತಿಯೇ ಉತ್ತರವಾದಿ. ಸೀತಾಕಾಂತನು ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಆಳುಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಬಂಡಿಗಳನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆರಂಬವಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಒರುಬರುತ ಸಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆಬೆಳೆಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೂಲಿಕಂಬಳಗಳ ಧಾರಣೆ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಹೀಗೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ವೆಚ್ಚವು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಆಯತಿಯು ತಗ್ಗಿತು. ತಕ್ಕಡಿಯೇಳುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಯ್ತು. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಕಾಲುಜಾಯಿಜ್ವರ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡದೋಗ ಬಂದು ಹಲವು ದನಕರುಗಳು ಸತ್ತುಹೋದುವು — ಹೀಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಂತ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಭೂಮಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಾರಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಇದರಿಂದ ವರಮಾನವು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಒಂಡಗ ದನಸಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು. ಸೀತಾಕಾಂತನ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಈ ಊರಿನ ಮತ್ತು ನೆರೆಹೊರೆಯ ಹಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳವರಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಹಾಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಈಗಲೂ ಈತನೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನೇ. ಹೆಗೂ ಏನೇನು ಹರಣಭರಣಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿ ದರೂ ಭೂಮಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೇನೋ ಹೆಚ್ಚಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಈಗಿಂತ ತಗ್ಗದಂತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಎಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟ. ಇತರ ಪಂಗಡಗಳವರ ಸಮಾಜಸಂಸ್ಕರಣನಿಯಮಗಳು, ಸರ್ವತ್ರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಚಳುವಳಿ ಇಂತಹವೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ವಾರದ ಭೂಮಿಗೆ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು, ಬೆಳೆಯಲ್ಲ ದಣಿಗೆ ಪಾಲು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಜಮಾನುಗಳನ್ನೇ ಕ್ರಮ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡರ ತಾವು ಕುಬೇರರಾಗಬಹುದೆಂದು ರೈತರು ಭಾವಿಸುತ್ತ ಬಂದರು. ಒಂದುವೇಳೆ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ನಮ್ಮ ಸೀತಾಕಾಂತನಂತರ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಾರಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟಿದರೂ ಮೂರಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣುವಂತೆ ಉಳುವುದು, ಸ್ವಂತ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೀರಿ:

ಕೊಂಡು ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವರು. ಪೈರು ಬಂದ ಮೇಲಾದರೂ ಆ ರೈತನ ಪಶುವರ್ಗವೇ ವಾರದ ಬೆಳೆಯ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇತರ ದನಗಳು ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವನ ಹೆಂಡಿರೋ ಮಕ್ಕಳೋ ಹೋಗಿ ಬೆದರಿಸುವರು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಸೀತಾಕಾಂತನ ಜಮೀನು ಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದೆಂಬ ಆಸೆಯಾದರೂ ಉಂಟೆ ? ಈತನಿಗೆ ಸಾಲಸೋಲಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದವು. ಸಾಹುಕಾರರು, ಸ್ವಾಂಪ್ ನೆಂಡರುಗಳು, ಸಮೃದ್ಧಿಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳು, ಭತ್ಯಾ ಮೀಸರು, ಲಾಯರುಗಳು ಇಂತಹ ಸ್ಥಳಪರಸ್ಥಳಗಳ ಜನಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಇವರೆಲ್ಲಾ ಇವನ ಗೃಹಕೃತ್ಯವಾದ್ಯಂತವನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ ಆಪ್ತಒಂಧುಗಳಂತಾದರು ಇದುವರೆಗೂ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿದ್ದ ಹುಣ್ಣು ಈಗ ಹೊರಪಡಲು ನೋಣಗಳ ಬಾಧೆಯು ಹೆಚ್ಚಿತೇ ವಿನಾ ಗುಣಪಡಿಸುವುದ್ಯರು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜನರು ಕೈಬಿಟ್ಟರೂ ಜನಾರ್ದನನು ಕೈಬಿಟ್ಟಾನೆ ? ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀತಾಕಾಂತನಿಗೆ ಕುಶಲನಾದೊಬ್ಬ ಪರಮಾಸ್ತಮಿತ್ರನ ಬೆಲೆಯಾದ ಸಲಹೆಯು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದುದು ಪುಣ್ಯವೇ ಸರಿ. ಇವನ ಆಸ್ತಿ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಗಳು ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯಾಲಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿ, ಬರುವ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಕಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆಯೂ ವೃಕಪೋತಗಳಂತೆಯೂ ಸಮಯವನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ನ್ಯಾಯವಾದಿಗಳಿಗೂ ಉಳಿದುದು ಸಾಲಗಾರರಿಗೂ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣವಾಗಿ, ಸೀತಾಕಾಂತನು ಕಡೆಗೆ ಜ್ಞಾನಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಅವಮಾನಪಡಬೇಕಾಗುವುದೋ ಏನೋ ಎಂದು ಆ ಮಿತ್ರನು ಶಂಕಿಸಿದನು. ಜಮೀನಿನ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ವಾರಿ ಈ ಋಣಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿದರೆ ಉಳಿಯುವ ಸ್ವತ್ತಾದರೂ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಬಹುದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದನು ಎಂತಹ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳು ಬಂದರೂ ಹಿರಿಯರ ಸಂಪಾದನೆಯ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಅದನ್ನು ವಿಕ್ರಯಿಸುವುದು ಅಪಕೀರ್ತಿಕರವೆಂದೂ ಹರಾ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಸೀತಾಕಾಂತನು ಈಗ ಸುಮ್ಮನೆ ಸಮ್ಮತಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಗೃಹಕೃತ್ಯವು ಈರಿತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಲು ಕೆಲವು ವೆಚ್ಚಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ನಿಂತುಹೋದವು. ಬಂಧುವರ್ಗ, ಯಾಜಕರು, ಕಂದಾಯಬಡ್ಡಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಟವು ತಪ್ಪಿತು. ಆದರೇನು! ಸೀತಾಕಾಂತನು

ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದುಯೋಜನೆಗೇನೋ ಈಡಾಗಿಯೇ ಇದ್ದನು. ಈತನು ಹಣ ದಲ್ಲಿಷ್ಟು ಬಡವನಾದರೂ ಗುಣದಲ್ಲಿ ಧನಿಕನೇ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಿಗೆ ಈತನಲ್ಲಿ ದ್ದ ಗೌರವವೇ ದೃಷ್ಟಾಂತವು.

ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿರಿಸಿದ್ದ ಬೊಂಬೆಗಳೂ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳೂ, ಇನ್ನೂ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳೊಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಲ್ಲ. ಮನೆಗಳ ಬಹಿರಂತರ್ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೆಂದು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಮಾವು ಬಾಳೆಗಳ ಎಲೆಗಳು ಬಾಡಿ ಇನ್ನೂ ಕಳೆಗುಂದಿಲ್ಲ. ನವರಾತ್ರಿಯ ಅಭಿಷೇಕಪಾರಾಯಣಗಳೂ ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವೂ ಮುಗಿದು ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಗಿವೆ. ಸಕಾಲ ಸುವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೆಳೆಬಿತ್ತುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸೊಂಪಾಗಿರುವುವು. ಕೆಂಕಟ್ಟೆಗಳು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿರುವುವು ತನ್ನ ಮೈಯಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ಜೆಲುವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಲಿದಾಡುವ ಸಸ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಆಕಾಶಗಾಮಗಳು ನೋಡಿದರ ದೃಷ್ಟಿ ದೋಷವಾದೀತೆಂಬ ಶಂಕೆಯಿಂದ ಭೂಮಾತೆಯು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತೆಳುವಾದ ಮೋಡದ ಮುಸುಕನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೊದೆದುಕೊಂಡಿರುವಳೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುವ ಸಮಯ. ಒಂದಾನೊಂದು ಸಂಜೆ ಏಳುಗಂಟೆಯ ವೇಳೆ, ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಿವಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಹೊಳೆಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೊರಟು ಊರಬಾಗಿಲ ಮಾರುತಿಯ ಗುಡಿಯ ಮುಂದಣ ಅರಳಿಯಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಜಗತೀಕಟ್ಟಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಆಗ್ನಾಗಲಿ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಗೂಡಿನೊಳಕ್ಕೆ ಹುದುಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಊರೊಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆಗ ಅದು ವಿಜನಾಂಗಣವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೂ ಆ ಅರ್ಧಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಗುಡಿಯ ಸಡಸಾಲೆಯ ಮುಂದುಗಡೆ ಇನ್ನೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಕಂಫಕ್ಕೆ ಬರಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದು ದು ಮೊದಲನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲು—
ಯಾರಲ್ಲಿ ? ಎಂದು ಗರ್ಜನೆಯಾಯ್ತು.

ಎರಡನೇ ವ್ಯಕ್ತಿ—ಯಾಕೆ ? ನಾನು

ಬಂದನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ—ಓಹೋ ! ಹೋ ! ಏನಯ್ಯ, ಇಲ್ಲಿದ್ದೀಯೆ ? ಬೆಳಗಿನಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಮೂರು ವೇಳೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನು. ನೀನು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಇದೇನು ! ಇಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ಕುಳಿತಿದ್ದೀಯೆ ?

ಎರಡನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ—(ಮನದಲ್ಲ) ಆಹಾ ! ದೇವರು ದೊಡ್ಡವನು. ಪ್ರಾಣಮಿತ್ರನು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದೊದಗಿದನು. ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ—ಓಹೋ ! ಅಲಭ್ಯಲಾಭ ! ಇದೇನಪ್ಪ ! ಯಾವಾಗ ಬಂದೆ ? ಎಲ್ಲರೂ ಸೌಖ್ಯವೆ ?

ಬಂದನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ—ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ 'ಬಂದೆನು ಶಂಕರಶರ್ಮನ ವರ್ಧಂತ್ರಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಅಮ್ಮನದೂ ತಮ್ಮನದೂ ಒತ್ತಾಯ ಇಷ್ಟರ ಮೇಲೆ ಕಾಗದ ಬೇರೆ. ಏನು ಮಾಡಲಿ ?

ಎರಡನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ—ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ನಾಳೆ ಭಾಸುವಾರವಷ್ಟೆ. ಸದ್ಯೇ ನೀನು ಬಂದುದು ನನಗೆ ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಳಿಮಜ್ಜೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ದಂತಾಯ್ತು.

ಬಂದನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ—ಆದೇನಪ್ಪ ಅಂತಹುದು ? ಉಂ, ಆಗಲಿ. ಮನೆಗೆ ಬಾ, ನೋಡೋಣ. ಈ ಬೆಳಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ನಿನ್ನ ಪಪ್ಪಲಾಭದ ಪುಣ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಸಂಜೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವೆಯೆಂಬುದು ಗೊತ್ತು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರು ಇನ್ನೂ ನೀರಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೋಗೋಣ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಿಸಿ ಅವರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು.

ಎರಡನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ—ಯೋಚನೆಯು ಯೋಚನೆಕ್ಕೆ ಮಾರಿದೆ. ಭೋಜನವೇ ಬೇಕಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ !

ಬಂದನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ—ಇರಲಿ. ಎಂತನು ಯೋಚನೆಯಾದರೂ ಇರಲಿ. ಎದೆಗುಂದಬೇಡ, ಬಾ.

ಎರಡನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ—ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೆ ನನ್ನ ವ್ಯಸನವೆಲ್ಲಾ ಗರುಡಪಂಚೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಸರ್ಪದಂತೆ ಓಡುವುದು ದಿಟ ಇನ್ನು ನನಗೆ ನಿರ್ಭಯ. ನೀನು ದಯೆಯಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಮಲಗುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದರೆ ನನ್ನ ಕಷ್ಟನಿಷ್ಠರಗಳನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವೆನು.

ಒಂದನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ—ಆಹಾ! ಆಗಬಹುದು.

ಇಬ್ಬರೂ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟರು. ಮಧುರಸಲ್ಲಾಪಗಳೊಡನೆ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನವಾಯ್ತು. ಗಂಧ ಪುಷ್ಟ ತಾಂಬೂಲಗಳಾದನಂತರ ಮಲಗುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕುಳಿತು ಲೋಕವ್ಯವಹಾರಮಾತುಗಳನ್ನಾಡ ತೊಡಗಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನ ಬಳಿಕ ಉದ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಆರಂಭವಾಯ್ತು.

ವಾಚಕಮಿತ್ರರೆ, ಇವರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸೀತಾಕಾಂತ ನೆಂದರಿಯಿರಿ. ಇವನು ಬಂದಕಷ್ಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯಾವ ಆಪ್ತಮಿತ್ರನ ಬೆಂಬಲ ದಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ತನುಮನಧನಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡನೋ ಆ ಗಂಗಾರಾಮನೇ ಮೊದಲನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಗಂಗಾರಾಮನು ಸೀತಾಕಾಂತನ ಆಜೀವಿತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪಾತ್ರನಾದವನು. ಸುಂದರಗಿರಿಗೆ ಸ್ಥಳಿಕ. ಆದರೂ ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಮೈಲಿಯ ದೂರದ ಒಂದು ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಲೇಖಕನಾಗಿರುವನು. ವೇತನವು ಮಾಸಕ್ಕೆ ಮೂವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ. ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತವಾದ ಭೂಸ್ಥಿತಿಯೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗುಂಟು. ತ್ರೀಮಂತನಾಗ ಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದರೆ ಈತನು ರಾಜಕಾರ್ಯದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗುವುದ ರೊಳಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಸಾವಿರರೂಪಾಯಿ ರೊಕ್ಕವನ್ನಾದರೂ ಸಂಪಾದಿಸ ಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ಧನಾರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತನಾದರೂ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆ ಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈತನಿಗೆ ಪರಮದಾಹ. ಈತನು ಶಾಸ್ತ್ರಪರಿಜ್ಞಾನವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಸದಾ ಮಕ್ಕಿಕಾಮಕ್ಕಿಯಾಗಿ ಬಿಳಿಯ ಹೊಲದಮೇಲೆ ಕರಿಯು ಬಿತ್ತಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತುವಂತಹ ಲೇಖಕಮಾತ್ರದವನೂ ಅಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಲೋಕಪರಿಜ್ಞಾನವೇ ಇಲ್ಲದ, ಹಾಗೂ ಅರ್ಧಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯವಾದ ಅಧ್ಯಯನ, ಪಾರಾಯಣ, ಇತರ ರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅವರ ನೆರಳು ನೋಕಿದರೆ, ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, ಮೈಲಿಗೆ ಎಂದು ನೆಗೆದುಬೀಳುವುದು, ಇಂತಹ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಗೆ ಗಣಿ ಯಾದ ವೈದಿಕಮಾತ್ರನೂ ಅಲ್ಲ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಷೋಡಶಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಾಜ್ಞಿಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸಲು ದಕ್ಷನಾಗಿದ್ದನು. ನಾಟಕಾಂತ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿದ್ದನು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಲ್ಲಿ ಮೆಟ್ರಿಕ್ಯುಲೇಷನ್ ಪೂರೈಸಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಈಗಿನ ಪಂಡಿತರಂತೆ

ರಾದ ಹಲವರಂತೆ ತಾನೇ ಸರ್ವಜ್ಞನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಸದಾ ಹೊಸಹೊಸ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಈತನಿಗೆ ಲೋಕಶಾಸ್ತ್ರಮಾಧ್ಯಗಳೆರಡೂ ದೂರೋಪಾಸ್ತವಾಗಿದ್ದವು. ಈತನು ಪರೋಪಕಾರದಲ್ಲಿ ಒದ್ಧಕಂಕಣನು.

ಸೀತಾಕಾಂತ—ಅಣ್ಣಯ್ಯ, ನೀನು ಎಷ್ಟೋ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ನನಗೆ ಕೊರಗು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ತೊಂದರೆಯು ಸಂಭವಿಸುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಏನುವಾಡಲಿ ?

ಗಂಗಾ—ತಯ್ಯಾ, ನನ್ನ ಸಹಾಯವೇನು ? ದುಡ್ಡುಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಕಾಸುಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ನೀ ಬಾಯಿ ಮಾತು. ಉಂ ಆಗಲಿ. ಈಗೇನು ತೊಂದರೆ ?

ಸೀತಾ—ಇನ್ನೇನು, ಪುನಃ ವೆಚ್ಚ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಉಪಸಯನ ವಾಗಬೇಕು. ವೊನ್ನೆತಾನೆ ನಾಮಕರಣಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಚಿಲ್ಲರೆ ಕೈಪಾಲು. ಅಂಗಡಿಗಳ ಬಾಕಿ, ಎಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟು ಒಂದುನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಆಗಿದೆ. ಭ್ರಮರಾಂಬೆಯ ಮದುವೆಗೆ ೧೦೦ ರೂ. ಅಮ್ಮನ ಉತ್ತರಕ್ರಿಯೆಗೆ ೫೦ ರೂ ಇದೆಲ್ಲಾ ಹೋದವರ್ಷ ಆಯಿತು. ಹೀಗೆ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ವೆಚ್ಚಗಳು ಒದಗಿದರೆ ನನ್ನ ಪರಿಣಾಮವೇನು ? ಹೇಗೆ ಸುಪಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ? ಈಗ ಈ ಮುಂಜೆಗೆ ಕಸೆಯಪಕ್ಷ ೫೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಾದರೂ ಬೇಕು. ಇರುವನೊಬ್ಬ ಹುಡುಗ. ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಏಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಡವೆ ? ಏನುವಾಡಲಿ ? ಬರಿಯ ಕೈಲಿ ವೊಳಾಹಾಕಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಗಂಗಾ—ಎಲೈ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ಈಗಿನಂತೆ ಸಮಾಪಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗದು. ಏಕೆಪ್ಪ ಅಷ್ಟುದುಂದು ? ಒಳ್ಳೆಯದು. ಹಣಕ್ಕೆ ಏನುವಾಡಿದೆ ?

ಸೀತಾ - ಬಾಳೆಯತೋಟವನ್ನು ಮಾರಿಬಿಟ್ಟೆ.

ಗಂಗಾ—ಆ ಅಯ್ಯೋ! ಮಕ್ಕಳಕ್ಕೇಗೆ ಚಿಪ್ಪುಕೊಡುತ್ತೀಯಲ್ಲಯ್ಯಾ. ಮಹರಾಯ! ಆಗ ಬೇಕಾದಹಾಗೆ ಉಂದು ಉಟ್ಟು ಹೊಗಳಿ ಹೋದವರು ಈಗ ನಿನ್ನ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲರೆ ? ಆಗಲಿ ಈಗೇನೂ ಸಾಲ ಎಲ್ಲವಷ್ಟೆ ?

ಸೀತಾ—ಒಂದುನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಇದೆಯೆಂದೆನಲ್ಲ !

ಗಂಗಾ—ಆಯ್ಯ, ಸಾಲವೇ ಶೂಲ. ನೂರುರೂಪಾಯಿ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಸಾವಿರರೂಪಾಯಿ ಆಸ್ತಿಯೂ ತಡೆಯದು. ಜತೆಗೆ ಬಡ್ಡಿಯೋ ವಿಷದಂತೆ ಏರುವುದು. ಹೋಗಲಿ, ನಡೆದುಹೋದುದಕ್ಕೆ ನುಡಿದು ಫಲವೇನು ? ಇನ್ನಾದರೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರು. ಉಪನಯನಕ್ಕೆ ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳೆ ? ಏಕೆಪ್ಪ ? ದುಡ್ಡು ಹೆಚ್ಚು ವೆಚ್ಚವಾದರ ವಟುವು ದೊಡ್ಡಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುವನೆ ? ಸರಿಸರಿ. ಇಪ್ಪಾಗಬೇಕೆಂದವರು ಯಾರು ?

ಸೀತಾ—ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳುವುದು ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿಗಳೇ. ನಾನೇ ಹೀಗೆ ಬಲುಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು.

ಗಂಗಾ—ಹೇಳಿದವರ ಕಿವೀಕಿತ್ತರು. ಅವರು ಹಿತಚಿಂತಕರೆ ? ವಿಶ್ವಾಸದ್ರೋಹಿಗಳು. ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಅವರಿಗೇನು ? 'ಕಂಡವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡು, ನನ್ನ ಕೈ ಧಾರಾಳ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯದು, ಸುಮ್ಮನಿರು. ಗಾಬರಿಯೇಕೆ ? ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರ್ಪಾಡಿಸು. ತರುವಾಯ ಯೋಚಿಸೋಣ- ಬೆಳಗ್ಗೆ ನಾನು ಹಳ್ಳಿಯಕಡೆ ಹೊರಟು ಗದ್ದೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹಾಗೆಯೇ ಊರಿಗೆ ಹೊರಡುವೆನು. ನಾಳೆ ಕ್ರಿಸ್‌ಮಿಸ್ ರಜಾದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶ. ಆಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಸೀತಾ—ಏನೋ ಅಪ್ಪ. ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾನಸಂಕಕ್ಕೆ ಣೆವಾಡುವಭಾರ ನಿನ್ನದು.

ಬಳಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರಿಯಾದ ನಿದ್ರಾದೇವಿಯು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದಳು. ಸೀತಾಕಾಂತನನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಚಿಂತಾದೇವಿಯು ಈಗ ಅಂತಃಕರಣವಾದಳು.

ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ನವರಾತ್ರಿಯ ರಜಾದಲ್ಲಿ ಊರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದವನು ಇನ್ನೂ ಪುನಃ ಪ್ರಯಾಣವಾಡಿಲ್ಲ.

ಏನೋ ಮಗೂ, ಹೀಗೆ ಕೆಟ್ಟುಹೋದೆ ? ನಿಂತನಿಲ್ಲುವನಲ್ಲೇ ನೀರು

ಕುಡಿಯುತ್ತೀಯಲ್ಲೋ. ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ? ಇದೇನೋ ನೀನು ಇಬ್ಬೀಷು ಓದಿಕಲಿತದ್ದು ? ನೋಡು, ಅವು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ ?

ಏನು ಅಜ್ಜಿ. ನಿಂತು ನೀರು ಕುಡಿದ: ಜಾತಿಕೆಡುವುದೆ ? ಅದೆಂತಹ ಜಾತಿ ! ಅಜ್ಜಿ, ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತಿದೆ ? ಹಿಂದೆ ಕ್ರೂರರಾದ ಮತಾಂತರದವರು ಬಂದು, ನಮ್ಮ ಹಿಂದುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜಾತಿಕೆಡಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬಿಂಕೆಂದು ಕತ್ತಿ ಕರಾರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಒಲಾತ್ಕರಿಸಿದರೂ ನಮ್ಮ ಮತವು ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಲಿಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿಯು ಇಂತ ಹುದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಅಸಿಹೋಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ವಿಯಾ ?

ಪಟ್ಟಣಾಸೇರಿ ಇಬ್ಬೀಷು ಓದಿ ನೀನು ಕುಲಗೆಡುವುದಲ್ಲದೆ ಎದುರು ಮಾಡಾಡುವುದನ್ನೂ ಕಲಿತುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲವ್ಯಾ !

ಅಜ್ಜಿ, ಇಷ್ಟು ಮಡಿನಾಡುವ ನಿನ್ನಂತಹವರೇ ಹಾಂಹಾರಿ ಎಂಬಲೆ ಲೆಯಮೇಲೆಯೇ ಕಾಲಿಡತಕ್ಕವರು

ಇಷ್ಟೆಂಬ ವೇಳೆಗೆ ಸಂಯಾಗಿ—“ ಅಮ್ಮ ಒಕ್ಕಲನುನೆ ಬಿಡುವಾಗಿದೆ. ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಡು. ಮಗು, ಬಾರಪ್ಪ ಬಡಿಸಿದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಕಾವಿವ್ವಾರೆ.” ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಒಳಗಿನಿಂದ ಕೇಳಬಂದವು. ಇದು ಇಂದಿರಿಯ ಧ್ವನಿ ಇಂದಿರಿಯು ಕೇವಲಕುಶಲೆ. ತನ್ನ ತಾಯಿ ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾದೇವಿಗೂ ಮಗನಾದ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೂ ಸರಸನಾಗಿ ಅಂಕುರಿಸಿ ವಿರಸವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದಾದ ವಾಗ್ವಾದಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉಪಾಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸುವಳು. ಪತಿಯು ತಾಪತ್ರಯದಿಂದ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸಂತೈಸಿ ಮೇಲಾದ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಳು ಆದರೆ ಮತಪದ್ಧತಿಗಳಿಗೂ ಪೂರ್ವಾಚಾರಗಳಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆಯಕೂಡದೆಂದೂ ಒಲ್ಲಾ ತುಂಬ ಧಾರಾಳವಾಗಿಯೂ ಒಬ್ಬಂಭಣಿಯಾಗಿಯೂ ನಡೆಯಬಿಂಕೆಂದೂ ಮಾತ್ರ ಹರಾಹಿಡಿಯುವಳು. ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಈಸತ್ತೂ ಬಂದವಾಗದಂತೆ ಲಾಲಿಸುವಳು. ಆದರೆ ಅತಿಯಾಗಿ ಮುದ್ದಿಸಿ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವಳಲ್ಲ. ನಯಭಯಗಳಿಂದ ಹದಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರತಕ್ಕವಳು.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಎರಡು ಗಾವುದ ದೂರದ ಅಮರಪುತ್ರದ ಇಂಗ್ಲಿಸ್ ವೈಸ್ಮೂಲಿನ ಕೀರ್ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಾದ ವ್ಯಾಸಂಗದಿಂದ ಕೊಡಲನೆಯವ

ನಾಗಿರುವನು. ಮೇಧಾವಿ ಅದರ ಮುದುಕರನ್ನು ಕುಡೀಷ್ಟೆ ಕುಡೀ ದ್ಯುಗಳಿಂದ ಲಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಒಹಳ ವನೊಂದ. ಅನುರಪುರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆಯ ಎಂಬತ್ತು ವರ್ಷದ ಅಜ್ಜನಸಂಗಡ ನಿತ್ಯವೂ ಸರಸವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಭ್ಯಾಸವೂ ಕೆಲವು ಹುಡುಗರ ಸಹವಾಸವೂ ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾಗಲಿ

ಅನ್ಯಪೂರ್ಣ — ಇಂದಿರಾ, ಏನಮ್ಮ? ಏನು ಯೋಚಿಸಿದಿರಿ? ಎಳೆಯ ಕೂಸಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಒಂದು ಎಳೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಅನಿಸಿದವೆಂದ ಜುಟ್ಟು ಕೊಂಡು ದಂಡಕೋಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹಣೆಗೆ ಗೊಂಪಿಂಚಂದನದ ಜೊಟ್ಟನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಪ್ಪುಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕೊರಳಿಗೆ ಜೋಮಾಲೇಸರಾ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜನಿ ವಾರಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಾ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೊಂಟಕ್ಕೆ ನೊಂದೆಹುಲ್ಲುಹುರೀ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕೈಲಿ ಒಟ್ಟಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು 'ಭವತೀಭಿಕ್ಷಾಂದೇಹಿ' ಎಂತಾ ಮಗೂ ಬಂದರ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಹನೋ! ಅಯ್ಯೋ! ನಾನು ನೋಡುತ್ತೇನೆಯೆ? ಯಾವಾಗ ಬಾಂಬು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೋ! (ಗಳಗಳನೆ ಅತ್ತಳು)

ರಾಮಚಂದ್ರ — (ಧೃಷ್ಟಿನೆ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಒಂದು ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಗುತ್ತ) ಅಜ್ಜಿ, ನಿನ್ನ ವೊಮ್ಮಗ, ಹಾಸಯ್ಯನವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಡುವಿಗೆ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹಣೆಗೆ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಒಳಿದುಕೊಂಡು ತಿರುಪಕ್ಕೆ ಹೊರಟದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಾಯಬೀಕೆಂದು ಕೋರುತ್ತಿದ್ದೀಯಾ? ಆಗಲ ಯಮ್ಮ, ಬಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಅಜ್ಜಿ. ಇಂತಹ ಹಿರಿಯರಾ ಇರಬೇಕು.

ಅನ್ಯಪೂರ್ಣ — ನೋಡೇ ಇಂದಿರಾ. ಇವನ ಆರ್ಥ! ಚಿಕ್ಕಿ, ಬಿಡಿತ್ತು ಅನ್ನಪ್ಪ ನನ್ನ ಕಂದ!

ರಾಮಚಂದ್ರ — ಭಲೆಭಲೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮುದುಕಿ! ಅನ್ನವದನ್ನು ಅಂದು ಬಿಟ್ಟು ಈಗ ಬಿಣ್ಣಾ ಇಂದಿಂದ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತೀಯಾ? ಅಜ್ಜಿ, ನಿನಗೇಕಮ್ಮ ಕೋಪ? ಇನ್ನು ನಾನು ಇಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ ನಾಳೆಯೇ ಹೊರಡುವೆನು. ನಿನ್ನ ಮಡಿಗೆ ಏನೂ ತೊಂದರೆ ಬಿಡಮ್ಮ.

ಅನ್ನ — ಅಯ್ಯೋಮಗು ! ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡವೋ ದೀವೆಗೆಯಾದ ಮೇಲಾದರೂ ಹೊರಡೊ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನೆನೂ ಅನ್ನಲಿಲ್ಲವಲ್ಲವು ?

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೀತಾಕಾಂತನು ಮಗನನ್ನು ಕರೆದನು. ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ ಷ್ಟು ಜಿಂಕೆಂಬುದನ್ನು ಇರ್ಚಿಸಿ ಸತ್ತರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟನು.

ಮರುದಿನ ಶನಿವಾರ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಸಯಣ ನೋಮುವಾರ ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೆರೆಯುವರು. ಇವನು ವೆತನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ. ಮತ್ತು ವ್ಯಾಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕುತೂಹಲಶಾಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಶಾಲೆಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಈದಿನವೆಳಗ್ಗೆ ಎಂಟು ಘಂಟೆಗೆ ಭೋಜನವಾಯ್ತು. ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಗೆ ಬಂಡಿಯು ಒಂದುಂಟಿತು. ಇದು ಈಗ್ಗೆ ಇಂವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹಿಂದಣಕಾಲದ ಉಷಯ. ಆಗ್ಗೆ ವೋಟಾರು ನೊದಲಾದ ಸ್ವಾಕರ್ಯಗಳೆರಲಿಲ್ಲ ಇಕ್ಕುಲಿ, ಕೋಡಬಳಿ, ಪುಳ್ಯಂಗಾಯಿ, ಅರಳಹಿಟ್ಟು ಇವುಗಳ ಗಂಟು, ಪುಸ್ತಕದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ಹಾಸಿಗೆಯ ಸುರುಳಿ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಂಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವು. ಮಡುಗನು ದೇವರಿಗೂ ಜನಸಿಂಜನಕರಿಗೂ ಮಾತಾಮಹಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ತೊಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ನಲದು ನಗುತ ಮಲಗಿದ್ದ ತನ್ನ ತಂಗಿ ಮೀನಾಂಬೆಗೆ ಮುತ್ತುಕೊಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡು ತಂದೆಯ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ಕರಿಸಿ ತೆರಳಿದನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವವರೆಗೂ ಮನೆಯವರೂ ನೆರೆಹೊರೆಯವರೂ ಸಂಗಾತಿಗಳೂ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಪ್ರೀಮುಷಾರ್ಣವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ವೃದಯವು ಕರಗಿ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುವುದೋ ಎಂಬಂತೆ ಇಂದಿರೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಬಿಸಿರಿಸಿದ ಹನಿಗಳು ಉದುರುತ್ತ ಬಂದುವು. ಸೀತಾಕಾಂತನು ಶಾಂತನಾಗಿದ್ದನು ' ಈಗಿನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏದ್ಯೆಗೆಂದು ಹಸು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪರಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಏನು ವಿದ್ಯೆಯೋ ! ' ಎಂದು ಮುಂದು ಕಿಯ ಲೊಟಗಲು ಪೇಚಾಟೆಗಳು ನಡೆದುವು

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಹೊರಟೆಹೋದನು. ಮನೆಯಲ್ಲಾ ಛಿ ಎನ್ನುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸೂ ಏನೋ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿದೆ. ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಈ ಮಧ್ಯಾಷ್ಟ ತಿಡಿಯೇ ಜೀಕಾಗಲಿಲ್ಲ ರಾತ್ರಿಯೊಟ್ಟವೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಸೇರಲಿಲ್ಲ. ಹೇಗೋ ಆಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಆಯಿತು. ಬಳಿಕ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದ. —

ಇಂದಿರ—ನಿನ್ನೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮಗುವಿನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದಿರಾ ?
 ಸೀತಾ—ಏನು ? ಮಗು ವಿನಾಯು ಆಗಲೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆಯೆ ?

ಇಂದಿರ—ಆಲ್ಲ ಅಂದರೆ. ಆಯೋಜನೆ ಹಸುಕಂದ ! ಪಾಪ ! ನಮ್ಮ
 ರಾಮನುಂಟು ಆಡಿದ್ದು !

ಸೀತಾ—ಏನಂದ ?

ಇಂದಿರ—ಅನ್ನೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಪಟ್ಟಣವಾಸ ಪರಂಗಿಯವರ ಪಾಠ
 ವಂತೆ. ಎಂತೆಂತಹ ಸಹವಾಸವೋ ಏನೋ ! ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಚಾತುರ್ನೀತಿಗಳು ಕೆಡದೆ
 ಹುಡುಗ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದರೆ ಸಂತೋಷ.

ಆದೇನು ? ಹಾಗೆಂದರೆ? ಅಂತಹ ಸೂಚನೆಯೇನಾದರೂ ಉಂಟೋ?
 ಹುಡುಗ ಸಭ್ಯ ಭಿತ. ಹಾಗೆ ಹೋಗಲಾರನಲ್ಲ !

ನಿಜ. ಅಂತಹುದನ್ನೇನೋ ಕಾಣೆ. ಆದರೆ ಅಮ್ಮನನ್ನು ಅವನು ಗೇಲಿ
 ಮಾಡಿದುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ. ಆದೂ
 ಹಾಗಿರಲಿ. ನಾನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಿಲಿ ?
 ಯಾವಾಗ ಲಗ್ನ ' ಬಹುಪೆಟ್ಟು ಗೆಗೆನು ಮಾಡಬೇಕು ' ಕಾಲಾಂತ
 ನಾಯ್ತಲ್ಲ ! ಕೇಳಿಕೇಳಿದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತರಾಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಮಗು
 ಇಲ್ಲಿದ್ದಾಗ್ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಪುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವರ್ಷವಾದರೂ
 ಮುಂಜಿನಾಡದಿದ್ದರೆ ಮಾನವ್ಯಯುವುವಿಲ್ಲ ನಗುಬಾಳಾಗುವುದು. ಇರುವ
 ನೊಬ್ಬ ಹುಡುಗ. ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ವಿಹಿತವಾಗಿಯೇ ಮಾಡ
 ಬೇಕು ನೋಡಿ.

ನಿನ್ನೆಮಾತು ನಿಜ ಲಗ್ನವೇನೋ ಆಗಿತು. ಆದರೆ ವಿಜೃಂಭಣೆಯೆಂಬ
 ನಿನ್ನೆ ಈಮಾತು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಿದೆ. ನಾನೇನೂ ಯಾವುದನ್ನೂ
 ವಿಜೃಂಭಣೆಯಾಗಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆ ? ಭ್ರಮರಾಂಬೆಯ ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು
 ವೆಚ್ಚವಾಯ್ತು ! ಈ ದುಷ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯವೆ ?

ಹೌದು. ನಿಜ. ಆಗ ಅಷ್ಟು ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದಮಾಡಿ ಈಗ ಕಾರ್ಪಣ್ಯ
 ದಿಂದ ನಡೆಯಿಸಿದರೆ ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ಏನೆಂದಾರು ? ನಂಟರಿಸ್ವರ ನಡುವೆ
 ನಾವು ತಲೆಯೆತ್ತಿಕೊಂಡಿರಬಹುದೆ ? ಹುಡುಗತಾನೆ ಏನುತೀದುಕೊಂಡಾನು!
 ಬುದ್ಧಿಬಂದವನು. ಕಡೆಗೆ ಒಂದುಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಾದರೂ ಬೀಡನೆ ?

ಆ! ಒಂದುಸಾವಿರ ರೂಪಾಯೆ ? ಸರಿಸರಿ. ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವವರೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ತೀರಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ ? ಬದುಕಿದರೆ ನೋಡಲಾರರು, ಕೆಟ್ಟರೆ ಕೈಹಿಡಿಯಲಾರರು. ಕೆಲವರು ಸ್ವಾರ್ಥಪರತೆಯಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಎತ್ತು ಹಾರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಗೋಣಿ ಹಾರಿತು ಎಂತೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರ ಆವುಟಗಳೇ. ಸರಿ, ನಿನಗೆ ಮುದುಕಿಯ ಉಪವೇಶವೂ ಆಯ್ತೋ ! ಈಗ ಉಪನಯನಕ್ಕೇನು ಆತುರ ?

ಇದೇಕೆ ಹೀಗಾಡುತ್ತೀರಿ ? ಕಪಿಗೆ ಏಣಿಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಂತೆಯೇ ಆಗುವುದು. ಮೊದಲೇ ಅವನಿಗೆ ಮುಂಜಿ ಬೀಕಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನೂ ಹೀಗೆಂದರೆ ಮತ್ತೂ ಚೆನ್ನಾಯಿತು. ಬೇಕಾದ ಅಂಗಿಯನ್ನೋ ಟೋಪಿಯನ್ನೋ ಕೊಡಿಸಿ ಉಪಾಯವಾಡಿ ಮುಂಜಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ನೀವೇ ಹೀಗೆಂದರೆ ಯಾರೇನು ಮಾಡಿಯಾರು ? ಆಗುವ ವೆಚ್ಚವು ಅಗಿಯೇ ತೀರಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳುಮರಿಗಳಿರುವವರು ಮದುವೆಯುಂಜಿಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿದರ ಆದೀತೆ ?

ಸೀತಾಕಾಂತನಿಗೆ ವ್ಯಸನಕೋಪಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಗಳು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದೊದಗಿದವು. ಆದರೆ ಮಾನವ್ರತವೇ ಆಗ್ಗೆ ಮುಖ್ಯಕಾರ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿದನು. ಹಾಗೆ ವ್ರತದಲ್ಲಿರುವವನ ಗೊಡವೆಗೆ ಹೋಗಲು ನಿಜವಾದೇವಿಗೂ ಧೈರ್ಯವಾಲಿಲ್ಲ. ಹೇಗೂ ಇಂದಿರೆಯೇನೋ ಈತನಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿತೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಾದಳು.

ಮರುದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸೀತಾಕಾಂತನು ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಮನೆಗೆ ಪೂಜಾವುಷ್ಟುಗಳನ್ನು ತಂದನು. ಸ್ನಾನಾಷ್ಟಿಕ ದೇವತಾರ್ಚನೆಗಳು ಆದುವು. ಇವನು ನಿತ್ಯವೂ ನಡುವನಡುವೆ ಯಾವುದೊಂದು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟದನ್ನು ಅಣಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಪಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಂದಾದರೂ ಆಕೆಯನ್ನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕುರಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇಂದಿರೆಯು ಮೇಧಾವಿನಿ ಅದರ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಊಹಿಸಿದಳು. ಆತನು ಉಡುಪನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸನ್ನದ್ಧನಾದಾಗ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿದುನಿಂತು—
ಫಲಾಹಾರಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆಯಲ್ಲಾ! ಎಂದು ಮೃಗುವಾಗಿಯೂ ಮಧುರವಾಗಿಯೂ ನುಡಿದಳು. ಸ್ವಭಾವಶಾಂತನೂ ಇಂಗಿತೆಷ್ಟುನೂ ಆದ ಪತಿಯು

‘ ಉಂ ’ ಎಂದು ನಿಂತು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಪಹಾರವನ್ನು ಭುಜಿಸಿದನು. ಹೊರಡುವಾಗ—ಯಾರಾದರೂ ತಿಳಿದ ವೈದಿಕರಿಂದ ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಬರೆಸು—ಎಂದನು.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಯಾವ ಒಯಲಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಪ್ರಾಕ್ಸಮಂಗಲಿಯರು ಹಾಡು ಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತುಂಬಿಯ ಹೂವನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಬಿಲ್ವ ಪತ್ರೆಯ ಮರಗಳಿಗಂತು ಉಳಿವುಬಾಳಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಅತಿಶಯ ವಾದ ಸಾರಣಿಕಾರಣಿಗಳು. ರಂಗವಲ್ಲಿಗಳು. ಶಿವದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಾದರೂ ಮನೋಹರವಾದ ತೋರಣಗಳು ಫಲಪುಷ್ಪರಾಶಿಗಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವೇದ ಘೋಷ. ಭಕ್ತಾದಿಗಳ ಓಡಾಟ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹನ್ನೆರಡು ಘಂಟೆ ಆದರೂ ಯಾರಮನೆಯಲ್ಲೂ ಇನ್ನೂ ಅಡಿಗಿಗೆ ಯತ್ನವೇ ಇಲ್ಲ ಇಂದು ಕಾರ್ತೀಕ ಸೋಮವಾರ. ಹಳ್ಳಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ವಾಚಾರಗಳ ಕಟ್ಟು ಸಡಿಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಿವಪೂಜೆಮಾಡಿ ನಕ್ತದ ಕಟ್ಟಳೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಿತ್ಯಯಾತ್ರೆಯ ನರಹರಿಜೋಯಿಸನು ತನ್ನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೀರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟನು ಇವನಿಗೆ ಜೋಯಿಸನೆಂಬ ಈ ನಾಮ ಧೇಯವು ಪಿತೃರ್ಜಿತವಾಗಿ ರೂಢವೇ ಹೊರತು ಯಾಗಿಕವಲ್ಲ. ಅನ್ನ ಸ್ವರವೇ ಅಕ್ಷರಸ್ವರಕ್ಕಿಂತ ಅತಿಶಯ. ಪುಣ್ಯಾಹ ಶ್ರಾದ್ಧಮಂತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವರವರ್ಣಲೋಪಸಹಿತವಾಗಿ ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟು. ನಡುವೆಯೇನಾದರೂ ತಪ್ಪಿದರೆ ಪುನಃ ಸಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು. ಸೀತಾಕಾಂತನ ಪುರೋಹಿನಾದ ಜಟಾವಲ್ಲಭನು ಈಗ ಕೇವಲ ಧನಿಕನಾಗಿ ಈ ಗೃಹಸ್ಥನಂತಹವರನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದನು. ಮತ್ತು ಈ ಸುಂದರಗಿರಿಗೆ ಒಂದೊವರೆಗಾವುದ ದೂರದ ತಮ್ಮದೊಂದು ಜೋಡಿಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡನು. ಆದುದರಿಂದ ಸೀತಾಕಾಂತನ ಮನೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ

శుభాశుభకర్మగళన్నేల్లా ఈ జ్యోతిషుని వసిష్ఠస్థానదల్లి నింతు నడే యిసుత్తిడ్లను.

పురోహితురంద యువనయనద వేళ్ళదపట్టియన్ను బరయిప బేకేందు ఇందిరేయు ఎమ్మోవేళే యత్తిసిదకు. నిత్యవూ తనగే అడిగేయకేలస, జ్యోతిషునిగే అక్కియ బనాబందియ ఆతుర హిగే యారిగూ అవకాశవే ఇల్ల. ఇందువూత్ర ఇబ్బరిగూ స్వల్పతేరపు జ్యోతిషును బందను.

ఇందిరే—పను జ్యోతిషురే, అహోత్తే నిమ్మ సంగడ యేకేడ్డే నల్లా, నమ్మ రామచంద్రున ముంజిగే ఒందు పట్టియన్ను తయారు వాడబేకు ఎందు. అదేను, నిమ్మకృష్ణయల్లా గువదే అధవా కళ్యయింద దేండ్డ పురోహితురన్నే కరేవబేకే ?

జ్యోతిషు—(రంగి) అమ్మ, యారూ ఇంతక వూతన్నాదిరలిల్ల నాను ఇంధాద్దన్ను ఎప్పు వాడిసిల్ల? ఈ మహాపట్టిగే అవనన్ను కరేయిసువిరే ? అవనిగేను తిళియువదు ! అనుమున్నోరుగాల నిత్యవూ నిమ్మ మనేయ హేస్తీలన్నుమేట్టి తుళియుత్త నిమ్మ కష్ట సుఖగళిగే ఆగువనను నాను, ఈ ఫలగాలకే అవనో ' జేన్నాయి తమ్మ, ఇదే, తేగేదుకేళ్ళ. ఎంతక పట్టిబేకు. భర్జరి పట్టి యన్ను కేండుత్తేనే. నోడిరమ్మ.

ఇందిరే—జ్యోతిషురే, సిట్టికే? ఇందేలగ్గువల్ల. సుమ్మనే వేళ్ళద పట్టియన్ను గురుతువూత్రహాకువదు. ఈగ నినుగే అవకాశ విద్దరే ఆగబడుదు. ముందణవూతు తాగిరలి—ఒందు సొమ్మ వాగి హేళి సనాధానవూడిదకు.

జ్యోతిషు—అమ్మ, ఒందు తేంగినకాయి. ఎరడు బుళియ హణ్ణు, దక్కిణి, మంత్రాక్షేతే, ఇతర పూజాద్రవ్యగళు, కాగద తాయి, లేఖిసి, ఇవుగళన్ను తేగేదుకేండుబన్ని.

ఇందిరేయు స్వభావతః భక్తిపరాయణి ఈగలంతు ప్రియపుత్రన యువనయనవేంబ హేజురడగర. ఎల్లవనన్ను తందు జ్యోతిషున

ಮುಂದಿಟ್ಟಳು. ಜೋಯಿಷನು ಕಾಗದದಮೇಲೆ ಶ್ರೀಕಾರವನ್ನು ಬರೆದು ಆ ಪತ್ರದ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಕುಂಕುಮವನ್ನೂ ತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಕಲಸಿ ಬಳಿದನು. ಬಳಿಕ ಪಟ್ಟಿಯ ಬರೆವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭ.

ಒಂದನೆಯದಾಗಿ—ಮನೆದೇವರ ಸೀರೆಜಂ ರೂಪಾಯಿ, ತಾಳೆ ಒಂದು ವರಹಾತೂಕದ್ದು. ವಟುವಿಗೆ ಸುನರ್ಣಯಜ್ಞೋಪವೀತ ೫ ವರಹಾತೂಕದ್ದು. ಭಿಕ್ಷೆ ದ ಬಟ್ಟಲು ೨ಕ್ಕೆ ೨ನೇರುಬೆಳ್ಳಿ. ದೀಕ್ಷಾವಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಕಲಾಪತ್ತಿನ ಪಂಚೆಗಳು ಜತೆ ಎರಡಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೬೦ ರೂಪಾಯಿ. ಪಾದಪೂಜೆಗೆ ಸೀರೆಧೋತ್ರಗಳು. ಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಶಕ್ಕೆ ಕಾಶಿಯ ಪೀತಾಂಬರ ಅಥವಾ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಶಾಲುವಿಗೆ ೬೦ ರೂಪಾಯಿ, ಬಂಧು ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಬೇಸಾಗುವ ಜನಳಿ, ಭಾಷಿಂಗ, ಮತ್ತು ಯಾಜ್ಞಿಕಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಾಮಾನುಗಳು, ಅಂದರೆ ಅಕ್ಕಿ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಬಾಳೆಯಹಣ್ಣು, ಬೆಲ್ಲ ನೋದಲಾದುವು. ಪೌರೋಹಿತಸ್ವಾಮ್ಯ. ನವಗ್ರಹದ ದಕ್ಷಿಣೆ. ಯಜ್ಞೋಪವೀತದಾನದ ದಕ್ಷಿಣೆ, ಕೃಷ್ಣದದಕ್ಷಿಣೆ. ಮಠದ ದಕ್ಷಿಣೆ. ಫಲತಾಂಬೂಲ.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ—ಓಲಗದವರು, ಮಡಿನಳರು, ಸ್ತಂಭಬಲಿಯದಿನ ರಾತ್ರಿ ವಟುವನ್ನು ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದ ಬಳಿಗೆ ದಾಟುಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗುವ ಮೆರೆವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಸಾರೋಟು, ಗ್ಯಾಸ್‌ಲೈಟ್‌ದೀಪ, ಆರತಿಯವೆಚ್ಚ, ನಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡಕಂಡವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಫಲಪುಷ್ಪತಾಂಬೂಲಗಳನ್ನು ಹುಚ್ಚುವುದು, ಇಡಿಗಾಯಿ ಒಡೆಯುವುದು, ವಟುವಿಗೆ ಕಾಲೊಳೆದ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯ ರಿಗೆ ರತ್ನಾಭರಣಗಳನ್ನೂ ಪಟ್ಟವಾಳಿಯನ್ನೂ ಓವಿಸುವುದು, ಬಾಣದಿರುಸು

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ—ಗೋಧಿಕಲ್ಲುಶಾಸ್ತ್ರ, ಲಗ್ನಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಚಿನ್ನದ ಕ್ಷೇರದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚುಹಾಕಿಸುವುದು, ಎಣ್ಣೆ ಅರಿಸಿನಾ ಬೀರುವುದು, ಸುವಾಸಿನೀ ಪೂಜೆ, ದೇವರಸಮಾರಾಧನೆ, ನಾಲ್ಕೈದುದಿನ ನಿತ್ಯವೂ ಎರಡುವೇಳೆ ಊರಿಗೆಲ್ಲಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಂತರ್ಪಣೆ, ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರಾದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೂ ಒಂಧುಗಳಿಗೂ ಉಸ್ಪಿಟ್ಟು ಕಾಫಿ ನೋದಲಾದ ಬಗೆಬಗೆಯ ತಿಂಡಿತಿರ್ಥಗಳು, ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಮಾಡಿಸುವ ಮಂಡಿಗೆ ಚಿರೋಟಿ ಫೇಣಿ ಇಂತಹ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳಿಗೆ ತಗಲುವವೆಚ್ಚ.

ನಾಲ್ಕನೆಯದಾಗಿ—ಭಿಕ್ಷು ಕೊಟ್ಟು ಬಾಗಿಲಿನಗಳಿಗೂ ಇಡುವ ಉಂಡೆಗಳು,

ಭಕ್ತ್ಯುಗಳು, ಹಣ್ಣುಹಂಪಲುಗಳು, ವಟುವಿಗೆ ನಿತ್ಯದ ಆಹ್ನಿಕಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪಂಚಪಾತ್ರೆ, ಉದ್ಧರಣೆ, ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರೆ, ಚಂಬು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ತಗಲುವವೆಚ್ಚ.

ಐದನೆಯದಾಗಿ—ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಮಸ್ತ ಬಂಧುಗಳು, ಮುಯ್ಯಿ ಓದಿಸಿದವರು ಮೊದಲಾದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಬಂಡಿಯಬಾಡಿಗೆ, ಉಡುಗೊರೆಗಳು, ಬಕ್ಕುಲಿಯಹಿಟ್ಟು, ಪುಳ್ಯಂಗಾಯಿ, ಅರಿಸಿನಕುಂಕುಮ, ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಹಂಚುವುದು, ಪುರೋಹಿತರನ್ನೂ ಸಭಾಮುದ್ರಿಯನ್ನೂ ಸನ್ಮಾನಿಸುವುದು.

ಇದಲ್ಲದೆ ಮನೆಯನ್ನು ಸುಣ್ಣುಒಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುವುದು, ಹಪ್ಪರ, ಆಳುಕಾಳುಗಳು, ಅಡಿಗಬ್ಬು ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಗೂ ವೆಚ್ಚವಾಗಿ ಬೇಕು.

ಈ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ನರಿಹರಿಜೋಯಿಸನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನೊಳಿಸಿ ಮಾಡಿದ ವಿಷ್ಣುಧೀನಗಳು ಒರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ತ್ವರೆಯಾಗಿ ಸಂಭ್ರಮವಿಂದ ಬರೆದುದನ್ನೇ ನೋಡಿದರೆ ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಈತನು ಎಷ್ಟು ದಕ್ಷನು ಎಂದು ಮತವಿವಾರಿ ಸಂತೋಷಿಸುವಂತಾಗುವುದು. ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಓದಿದುದೂ ಆಯಿತು.

ಇಂದಿರೆ - ಏನು ಜೋಯಿಸರೇ, ನಾನೇನು ದೊರಗಳೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೀರಾ! ನಮ್ಮಂತಹವರು ಈ ಪಟ್ಟಿಯಂತೆ ನಡೆಯಿಸಲಾಗುವುದೆ ?

ಜೋಯಿಸ—ತಾಯಿ, ನಮಗೆ ನೀವೇ ದೊರೆಗಳು. ಕಾಲಸ್ಥಿತಿಯು ಬಹಳ ನಾಜೋಕೆಂದೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹ್ರಸ್ವಮಾಡಿ ಹೀಗೆ ಒರೆದಿದ್ದೀನೆ. ದೊರಗಳೆಗಾದರಾನೆ ! ಆರಿತಿಯೇ ಬೇರೆ

ಇಂದಿರೆ—(ಬೆರಗಾಗಿ ಒಲಗೈಯಿಂದ ಬಾಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು) ಇವೇನಿರಪ್ಪ, ೫ ವರಪಾತೂಕದ ಚಿನ್ನದ ಜನಿವಾರವೆ ?

ಜೋಯಿಸ—ಅಮ್ಮ, ನೋಡಿದಿರೋ ? ಮಾರಿಯಕಣ್ಣು ಹೋತನ ಮೇಲೆ. ಪುರೋಹಿತನಿಗೆನಾದರೂ ಕೊಡಬೇಕೆಂದರೆ ನಿಮಗೆ ಹೊಟ್ಟಿಯುರಿಯಮ್ಮ. ಎಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಮೈದೀಕರಿಗೇ ಹೊಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. —ಎಂದು ರೇಗಿ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ಕುಕ್ಕಿದನು.

ಮೌನದಿಂದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಅನ್ನ ಪೂರ್ಣಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ಊರೆಗೋಲನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ತೋರಿಸುತ್ತ—ಅ! ಏನಯ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಯಾರಯ್ಯ ಮಾರಿ? ತಿರುಪದ ಅಕ್ಕಿ ಹೆಚ್ಚಾಯ್ತೋ? ನಿನಗೇನು ಬುದ್ಧಿಗ್ನಿಯಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಜ್ಞಾನನೆಗೆಟ್ಟಿದೆಯೋ? ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದಳು.

ಇಂದಿರೆಯು ತಾಯನ್ನು ಸಂತ್ರೈಸಿ—‘ಅಮ್ಮ, ಸುಮ್ಮನಿರು, ಅವರವರ ಪಾಪ ಅವರವರದು. ಏನೋ! ಅರಿಯದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಒರಟುತನ. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಮ್ಮ’ ಎಂದಳು. ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪುನಃ ಬಂದು ತಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತಾಂಬೂಲವನ್ನೂ ಬಂದುಪಾವಲೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನೂ ತಂದಿಟ್ಟಳು. ಜೋಯಿ ಸನು ತನ್ನ ದುಡುಕಿಗೆ ಪೆಚ್ಚುಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಬೆಳ್ಳಿಯನಾಣ್ಯದ ಭೀಟಿಯಾದಕೂಡಲೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯೇರಿತು. ಸಟ್ಟಿಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಂಟುಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು—ಅಮ್ಮ, ಬಡವ. ಕರುಣವಿರಬೇಕಮ್ಮ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಗೊಡ್ಡುವೈದೀಕರು. ಉಪನಯನಲಗ್ನವು ಎಂದಮ್ಮ? ವೊಡಲೇ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿ ರುತ್ತೇನೆ ಆಗ್ರಹಾರದ ಉಪಾಧ್ಯರನ್ನು ಕರೆದರೆ ಬಂದುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರ. ಆದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೇಳಿದೆನಮ್ಮ—ಎಂದನು.

ಇಂದಿರ—ಕ್ರಮೇಣ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು.

ಜೋಯಿಸ—ಅಜ್ಜಿ, ಹೋಗಿಬರುತ್ತೇನೆ ಕೊಂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದು.

ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆ—ಹೋಗೋ, ಉಪಾದಾನದೋನೆ!

ಐದನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಪಟ್ಟಿಯೇನೋ ತಯಾರಾಯಿತು. ಇಂದಿರೆಯು ಒಲುಪಾಣೆ. ಪತಿಯ ಮನಸ್ಸು ಸುಸಮಾಹಿತವಾಗುವ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇದರಿಂದ ಬಂದೆರಡು ವಾರಗಳವರೆಗೂ ಪಟ್ಟಿಯು ಸೀತಾಕಾಂತನ ಕೈಗೆ ಸೇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದುದಿನ ಪತಿಯು ಏನೋದವಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಇಂದಿರೆಯು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ಕನ್ನಡಕದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನೂ ತಂದು ಪತಿಯ

ಮುಂದಿಟ್ಟಳು. ಈತನು ಪತ್ನಿಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದನು. ವಾತಾಡದೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣಿಂದಲೇ ಓದಿಕೊಂಡನು. ಹರ್ಷವಿಷಾದಗಳೆರಡೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂಕುರಿಸಿದವು. ಆದರೂ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿನೋ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂದಿರಿಯು ಏನೋ ಮನೆಗೆಲಸಗಳ ಸಡಗರದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸು ಕಟಾಕ್ಷಗಳುಮಾತ್ರ ಈತನಕಡೆಯೇ. ಆದರೆ ಯಾವ ಉತ್ತರವೂ, ಕಡೆಗೆ ಸೂಚನೆಯು ಕೂಡ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ ದೀಪಕ್ಕೆದುರಾಗಿ ಸ್ತಂಭದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಳು. ಪತಿಯ ಮುಖಾವಲೋಕನಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಳು. ಈಗ ಏನಾದರೂ ಉತ್ತರವು ಹೊರಡಲೇಬೇಕಾಯ್ತು.

ಸೀತಾಕಾಂತ — ಏನು? ಈ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯೆಲ್ಲಾ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ಊರಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆಲ್ಲಾ ನಾಲ್ಕೈದುದಿನವೂ ಎರಡು ಸೇಳೆಗಳಲ್ಲೂ ಸಂತರ್ಪಣೆಯೇ! ಕಾಲಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗಿರುವುದಲ್ಲ! ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಗಳು ಮಿತಿಮೀರುವುವಲ್ಲವೆ? ಬಂದಬಂದ ವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುದಾರಿಸುವವರು ಯಾರು? ಅವರ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಹೇಗೆ?

ಇಂದಿರ — ಇದೇನು! ಹೀಗೆನ್ನುವಿ? ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನ್ನಶಾಂತಿಯಾಗಬೇಡವೆ? ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನದಣಿಯವಂತೆ ಉಂಡು ಉಟ್ಟು ತಿಂದುತೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮಗುವನ್ನು ಹರಸಬೇಡವೆ? ಇದೇನೂ ಬಾಧಕವಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಪುರೋಹಿತರು ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಈಗ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಜಿಲ್ಲೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಶುಕ್ಲವೃತ್ತಿಯ ನರಹರಿಜೋಯಿಸನಿಗೆ ಈ ಹಕ್ಕು ಸೇರಬೇಕೋ? ಈತನೇ ಈ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟವರು. ಈತನಿಗೆ ಮಂತ್ರವೇ ಅಧೀನವಿಲ್ಲ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನಾರನ್ನಾದರೂ ಕರದುಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ! ಜಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಸಾಮಾನು, ವಸ್ತ್ರಪಾತ್ರೆಗಳು, ಹಕ್ಕುದಾರಿಯ ಪುರೋಹಿತರಿಗೂ ಇಲ್ಲವಂತೆ. ಎಲ್ಲೋ ನಿನ್ನೆನೊನ್ನೆ ಬಂದ ಈ ದಡ್ಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಂತೆ. ನೋಡಿದಿರಾ ಈತನ ಆಶೆ!

ಸೀತಾಕಾಂತ — ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ. ಸಮಾರಾಧನೆಯ ಮಾತನ್ನು

హేళు. ఈవూరినవరేల్లా ఒండు ఎరడుహేతల్లొ గుండుతిండు
 తేగి హేరిగువుదరింద ననుగేనోని హేళ్ళువేళ్ళ. ఆదరే యారిగూ
 పనొ అంతప దేదొడ్డ సహాయవాగదు. ఔతగాదల్లి లుండు బాగిన
 దల్లి బదుకివవరు యారుంటు ? వారొనికేళ్ళద స్వత్తిన విషయదల్లి
 నన్న ఆక్షోపణయేనొ ఇల్ల. నావు కేడువుదన్ను కేడుట్టుబిట్ట
 రాయు. ఒకక అదు యారిగే సేరిదరేతానే ననుగేను ? ఒండు
 ఎధదల్లి నోడిదర నరశరిజోయిసరిగే సేరువుదో మేలు. ఆతను
 బడవ. పనాదరొ యత్తింజితో సహాయవాడితు.

ఇందిరే—ఆదుసరి ఆదరే ఆతను దురుళ. జగళగటిగ.
 హత్తుజన సేరిదాగో వాతువాతిగొ ఆతనసంగడ జగళవాడువవరు
 యారు ?

సీతాకాంత—ఒట్టు ఎప్పు వేళ్ళ వాగువుదు బల్లెయా ?

ఇందిరే—ననగేను గేలొతు ? హేణ్ణుహేంగసు పనాదరొ
 ఆగలి. ఇష్టక్కొ కడిమీయాదరే నమ్మ వానక్కే తడనితి ? అత్తమ్మ
 నవరు హేళుత్తిద్దుదన్ను కేళిద్దర నీవు ఇనొ పసేన్ను త్తిద్దిరేని ?

సీతాకాంత—అన్నువుదేను ? నన్న లుపనయనదల్లి ఇదర
 నాల్కరప్పు వేళ్ళ. నానొ అబ్బిప్పల్ల బల్లె. అమ్మనొ హేళుత్తి
 ద్దుళు. ఆదరే కాలస్థితియొ నమ్మ స్థితియొ బదలాయసివే. ఆగలి
 నోడిదొని. ఇష్టక్కొ వాఘాదిపొజకదల్లితానే లగ్గు ? నాళి
 క్రిసోమిసో రజాదల్లి మగువొ ఇల్లిగే బరువను. నన్న ఆప్తమిత్ర
 నొ బరువను. ఆగ్గే ఎల్లవనొ నిశ్చయిసోని.

నిమలవాద నిలాకాత. ఎల్లొల్లొ ర్వుతరిగొ హక్కిపక్కి గళగొ
 కాళుకడ్డిగళన్ను సంగ్రహిసువ సడగర. చిసియొటి, కరియకంబళి.
 బింకియతాబి ఇవక్కే హేళ్ళు ప్రాతస్త్వ. గగనదల్లొల్లొ వోడిదొల్ల.
 జనర జుట్టాగళందలొ ప్రాణిగళ మొగుబాయిగళందలొ సణ్ణ
 పుట్టవోడిగళు హేరిదొవకాల.

మగను లొరిగేబరువ సంభ్రమ. హప్పళ, సందిగే ఒగే

బగియ ఊప్పినకాయు సిద్ధవಾಗಿవే. దినబీళగాదరే అన్న పూణ్ణాయు ' మగు ఎందు బరుత్తానే ?' ఎందు కేళుత్తలే ఇద్దాళి. ప్రియ పుత్రనన్ను బిట్టు భుజిసువుదక్కే మనస్సాగదే హసియవరేయకాయన్ను కూడ ఇన్నూ మనేగి ఒందుదినవూ తందిల్ల ఓగి చిరకాల నిరీక్షే తవద పుత్రాగమనవు కడగి సిద్ధిసెతు. రామజంద్రను తంగియ ఆటకే బణ్ణద గిలికే, కేలబ్బరి మిళాయి, సిపిబిల్లేగళు, ముదుకియ బాయిగి మేత్తగిరువ పేడబుజూర, తాయ్తందిగళిగి తామ్రద తంబిగళింతిద్ద శ్రీశృవద నాలుకు దాకంబద హణ్ణుగళు ఇష్టన్నూ తందను. ఇందు మనీయవరిగి మాత్రవల్ల, ఆ ఒట్టు బిందిగి ఎష్టోరి సంతేరిశ. రామజంద్రను అష్టబనమేళ్ళు గేయ బాల కను. ఇవను తన్న సంగాతిగళి కేలవరిగి ఆటద సామానుగళన్ను తందిరువను. ఈ మడుగను ఈగ నిత్యవూ ఆటపాటగళు, కధియ పుస్తకగళన్నోదువుదు ఓగి సుఖవారి కాలక్షేపమాడుత్తిద్దను ఒందుదిన తాయి మగనన్ను కురితు — మగు, వాళి జ్యేత్ర మాసదల్లి నినగి ముంజిమాడబీకేందు యోచిసిద్దారప్ప

రామ—ఇదేనమ్మ, ఇష్టబీగి! ఏను, నాను ఈగలే పిభూతి రుద్రాక్షిగళ వసిష్ఠ నాగబీకే? హాగాదరే ఓది ఊద్ధారవాదంతేయి!

ఇందిరే—ఏకప్పు ఓగిన్ను త్తి! ఎంటు వయస్సిగి అగతక్కద్దు పసోని నింతుఒందితు, ఇన్ను తడమాడువుదక్కాదితే ? నినగింతలూ చిక్క వయస్సినవనాద తామభట్టరమగనన్ను నోడు. ఆగలే ఎష్ట ముద్దాగి దేవరపూజిమాడుత్తానే !

రామ—అమ్మ, సాకు నిల్లెసు, ఇదన్ను కేళిదరే ననగి యేంకి యేణ్ణే కుడిదంతాగువుదు.

అన్న పూణ్ణ—ఇందిరా, నోడిదేయో ? నాను హేళిరల్లివే ? ఈగినకాలద మడుగరమ్మ, తలేకేరికరు, ముఖ్యవారి నింవు ఇబ్బిశు ఒదువుదక్కేపాకి మగువిన తలీయమీలే కల్లుహాకిని. ఆనుభవిసిరమ్మ ఈగ.

రామచంద్రును ఫక్కనే నక్క హోరడలుద్యుక్తనాదను. ఇందిరేయు సంక్యేసి తడదళు.

రామచంద్ర—అమ్మ, నీవు పళీకందాచారద మాతుగళన్నీ ఆడుక్తిరి. నిమగేనూ తళియువుదిల్ల. ఈగ ముంజిగేనాతుర ? నోడె, నరసింహ్యేంగార్, మగనిగి బి.ఎ. ఆదనేలే ఇప్పత్తనేయ వయస్సినల్లి దేవస్థానదల్లి ముంజియాయు. ఆదన్ను నాను కణ్ణార నోడిద్దీనే. నానినన్ను స్కూల్ ఫ్యేనల్ ప్యాస్ వాడిల్ల. ఈగలే ముంజియే ? ఆహా! నన్ను సాహేబర కివిగి బిద్దరేష్టు లేవడి మాడువరో ? !

ఇందిరే—ఇస్కూలు ఫిన్యేలోని మనేయ ఫిన్యేలోని ననుగి తళియదప్ప

అన్నపూర్ణ—అమ్మయ్య, దారికేట్టుహోయు. వోట్టవో దలు మగువిగొందు ఎళిహాకిబిడి. ఇల్లదిద్దరే యుడుగ క్యేగి సిక్కువుదిల్ల.

వోమ్మగను ముదుకియన్ను కుజిన్యేమాడలిళసిదను. ఆదర ఇందిరేయు అవకాశకొడదే న్యేజభావదింద—“అప్ప, నీను ఠరవాడి ఠిరియర మనస్సు నోయిసబీడ. నినగేనప్ప ఇదరింద తోందరే?”

రామ—అమ్మ, నినగి లెక్కాచార గొక్తిల్ల. ననగి తోంద రేయి. ముంజిగిందు నీవు బీకాదప్ప వేళ్ళవన్ను వాడిబిడు వుదు. ఆమేలే సాలసోల ఠెళ్ళాయ్తందూ ముందక్కి ఓదిసలా గువుదిల్లవేందూ నన్న విద్యాభ్యాసక్కి కల్లఠాకువుదు. ఇష్టే.

ఇందిరే—అప్పయ్య, నీను స్వల్పవూ యోచిసబీడప్ప. నినగి నానుకొలవాగదంతే వాడువరు. ఒళ్ళి అంగివాజామేగళన్ను తందుకొడువరు.

రామ—కడలేపురియన్ను తందుకొడువరేందు పకేపేళిల్ల? నానేను ఎళియ మగువేనమ్మ ?

ವಾಚಕರೆ, ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ಬಳೆದಿದ್ದವರಿಗೂ ಸಹ ಕಾಲದೋಷಗಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯು ಹೇಗೆ ಬದಲಾಯಿಸುವುದೋ ನೋಡಿದಿರಾ !

ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ನೆರೆಮನೆಯ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನು ಒಂದನು ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ತನ್ನ ತೋಟಕ್ಕೆ ಕರದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಎಳೆನೀರಿನ ಔತಣವಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನಿಗಾಸೆ. ಈಗ ಎಲ್ಲರೂ ಧಟ್ಟನೆ ಮನಾವಲಂಬಿಗಳಾದರು

ತಾಯ್ಮಕ್ಕಳ ಸಲ್ಲಾಪದ ಸಂಗತಿಯು ಸೀತಾಕಾಂತನವರಗೂ ಮುಟ್ಟಿತು. ಮಗನಿಗೀಗಲೆ ಮತಾಭಿಮಾನವೆಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುವುದೋ ಎಂಬುದೊಂದುಕಡೆ, ಉಪನಯನಕ್ಕೆ ಹಣವನ್ನೊದಗಿಸಬೇಕಾದ ಯೋಚನೆಯೊಂದುಕಡೆ, ಮುಂಜಿಗವನನ್ನೊಪ್ಪಿಸಲು ಮತ್ತೇನು ಪುಚಾಯಿತಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಎಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ, ಹೀಗೆ ಅವನಿಗೆ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಟು ಚಿಂತೆಗವಕಾಶವಾಯ್ತು.

ಹೇಳಿದ ಗಡುವಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಗಂಗೂರಾಮನೂ ಒಂದನು. ಆದರವನಿಗೆ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಂಗಾಣದ ಹೆಚ್ಚುಕೆಲಸ. ಇದುವರೆಗೂ ಕೇವಲ ದೂರ ಪ್ರಾಂತದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲೇ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದನು ಆದರಿಂದ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ತನ್ನೂರಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಆಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲಾ ಈಗ ರಾಶಿ ಬಿದ್ದಿವೆ. ನಿಂತಕಡೆ ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಎರಡುಮೂರು ವೇಳೆ ಬಂದು ಸೀತಾಕಾಂತನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಆತನು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆಕೂಡ ಒಂದುಸಲವೂ ಸಂದರ್ಭವು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಐದುದಿನಗಳನಂತರ ಕಳೆತರು. ಉಪನಯನದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪವು ನಡೆಯಿತು. ಒಳಕ ರಾತ್ರಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅವಕಾಶವಿರುವುದರಿಂದ ಆಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಯೋಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಯ್ತು. ಆದೇ ರಾತ್ರಿ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚರ್ಚೆ. ಗಂಗೂರಾಮನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಕನ್ನಡಕವನ್ನು ಮೂಗಿನಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆಳಿಸಿ—ಅಯ್ಯೋ, ಒಂದುನೂತನ್ನುಸಿರುವೆನು. ಅದು ನಿನಗೆಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗುವುದೋ ನಾನರಿಯೆನು. ನೀನು ಸಮ್ಮತಿಸಿದರೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗುವೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವೆ.

ಸೀತಾಕಾಂತ — ಅಣ್ಣಯ್ಯ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮರೆತಿಲ್ಲ ಹಿಂದೆ ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಮೂರುದಾರಿಯಮಣ್ಣೇ ಗತಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಪ್ತವಾಕ್ಯವು ಅನ್ಯತಪ್ರಾಯವು. ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆಯುವೆನು.

ಗಂಗಾ—ಅಯ್ಯ, ಈಗೇನೋ ಹೀಗೆನ್ನುವೆ. ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮುಷ್ಕರಗಳು ಬಿಂ.

ಸೀತಾ—ಏನೇಆಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ನಡೆಯುವೆನು. ಸಾವಿರ ವಿಷ್ಣುಗಳು ಒಂದರೂ ಪರಿಗಣಿಸೆನು.

ಗಂಗಾ--ಹಾಗಾದರೆ ಕೇಳು. ಯಾವಪಟ್ಟಿಯೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ ಉಪನಯನವು ಬಾಲಕನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ನೇದೋಕ್ತಕರ್ಮವು. ಅಟ್ಟಹಾಸಸಂಭ್ರಮಗಳಿಂದ ಜನರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಬಂಧಪಡೆಯಬೇಕಾದಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕಕಾರ್ಯವಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಧರ್ಮನಿರತರೂ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರೂ ಆದ ಆರ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನದೀತೀರದ ಪರ್ಣಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರಷ್ಟೆ. ಆಗಿನದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಉಪನಯನವನ್ನು ಸೆಡೆಯಿಸಲು ಯಾವ ಇತರರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಯಜ್ಞೋಪವೀತ, ಕಂಬಾವತಿಯ ಮಗುಟ, ಕಲಾಪತ್ತಿನ ಪಂಚೆ. - ಕಾಶ್ಮೀರದ ಶಾಲು, ಬೇಕಾಗಿದ್ದುವೆ ? ಹುಡುಗನ ಕೊರಳಿಗೆ ಚಿನ್ನದಜೋಮಾಲೆಯೆಲ್ಲಿಯದು ? ಚಕ್ಕುಲಿ, ಚಿರೋಟಿ, ಬಾಗಿನಗಳೆಲ್ಲಿದ್ದುವು? ಯಾವ ಓಗದವರು ಕಳಾರಟ್ ಬ್ಯಾಂಡಿನವರುತಾನೆ ಬಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ? ಯಾವಯಾವ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಮೆರೆವಣಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದರು ? ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಗರರು ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲಿದ್ದರು ? ಉಡುಗೊರೆ, ಬಂಡಿಬಾಡಿಗೆ ಗೈಲಾ ಛಾಜುಫ ಏನು ಬೇಕಾಗಿದ್ದುವು ? ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ, ಇಡೀ ವೀರಿದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಈಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದರೂ ' ಮಂತ್ರಧೋಡೆ ಉಗುಳುಬಹಳ ' ಎಂಬಂತೆಯೂ ಮಂತ್ರವಿಲ್ಲದ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳವೆಂಬಂತೆಯೂ ಉಪನಯನದ ಫಲವೇನೋ ಶೂನ್ಯವೇ. ಆಡಂಬರ, ಅಟ್ಟಹಾಸ, ದ್ರವ್ಯವ್ಯಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪರ್ಮನವಾನ. ಮತ್ತು ಇದು ಈಗ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮ್ಮೇಳನದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಆಜೆಗೆನೆ. ಧೈರ್ಯಮಾಡು.

కాస్త్రోక్తరీతిగే స్వల్పవూ తప్పదేయూ ఘనూ హేజ్జు వేజ్జు విల్లదేయూ
 లుపనయనవన్ను నడయిసోణ.

సీతాకాంత—(మూగినమేలే బేరళిట్టుకేండు) ఇదేను!
 నీనూ హిగిన్నువేయా? నిన్న నన్న లుపనయనగళు ఎవ్వో వ్యేభవ
 యింద నడదద్దు నేనేపిల్లవే? నన్ను హిరియరు ఎవ్వేష్టుసావర రూపా
 యిముట్టిసి బ్రహ్మోపదేశవన్ను మాడిదరు! ఆయ్యో! నన్న
 కాలకే పకపుత్రన లుపనయనకే ఈ దుర్గతియే!

గంగా—అప్పు, విద్యావిహీనేయరూద స్త్రీయరంతే మూఢ
 పద్ధతిగళబేడ. నన్ను హిరియరు దుందుమాడిదుదు దిట్ట. అవ
 లగి హేజ్జు అనుకూలవిగ్దితు. ఆడరే ఆ దుందినింద లుపనయనద
 శ్రీపత్యేనూ హేజ్జుల్లి. ఆడంబరమాత్ర అతి. ఈగ నాను హేళు
 వదరల్లి సారహేజ్జు. పూర్వదల్లి ముహుర్తగళు దివ్యవారి ఆశీర్వాద
 మాడుత్తలూ ఋషిపత్నియరు భిక్షువన్ను నిడుత్తలూ దవనహోమ
 గళు నడయుత్తలూ కర్మవు సాంగేవారి సాగుక్తిద్దితు.

సీతాకాంత— ఇదేల్లా సరి. ముఖ్యవారి బ్రాహ్మణసంతప
 ణేయే బేడవే? ఇల్లియ ౨౦ మనేగళవరన్నూ ఐదారుదిన ఎరడు
 వేళయూ భోజనకే కరయబేకాదరే కడయపక్కు, లుళదవేజ్జ
 వేల్లా సామాన్యవారి నడదరూ ౪౦౦ రూపాయాదరూ బేడవే?

గంగా—బ్రాహ్మణ భోజనవేషో ఆగతకేద్దే. అదరే యధా
 శక్తి. లూరినవరన్నేల్లా పతకే కరయబేకే? ఘనయ్యా దవలత్తు!
 ఈ కాలదల్లి అరమనేయల్లూ హిగి నడయదు? లుపనయనవన్ను ఆ
 కేళకకుగ్రామగళి నడేసువుదే అనుచిత. తీతలానదియతీరదల్లి
 మసూహరవాద దదే సుందరగిరియమేలే సుందరేశ్వరన సన్ని
 యల్లి నడేసుబుదల్లా! అగ్గి ఈ ఈ బాధేగళూ తప్పువువు. కేవల
 దోగ్యరూద కేలవు బ్రాహ్మణరన్నూ కేలవరు సుమంగలియరన్నూ
 మాత్ర ఆమంత్రిసి ఆదరిసుబుదు.

సీతా—నన్ను పూర్వకరు అప్పు కేవలగి దుంకిదవరు. ఈ

ನನ್ನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಮಗನಿಗೆ ಮುಂಜಿವಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೋ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೋ ಓಡಿಹೋದನೆಂದು ಮಂದಿಯಾಡಿಕೊಳ್ಳರೆ ?

ಗಂಗಾ—ನಾನಾಗಲೇ ಹೆಳಲಿಲ್ಲವೆ ? ಇದು ಜನರಿಗಾಗಿ ನಡೆಸತಕ್ಕ ಕರ್ಮವಲ್ಲ. ಬಾಲಕನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಯಾರೇನಾದರೂ ಅಂದುಕೊಳ್ಳಲಿ ಕರ್ಮಕ್ಕೇನೋ ಲೋಪವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಶ್ವಪಚರು, ಪತಿ ತರು, ಅಸೂಯಾಪರರು. ಇಂತಹವರ ಆಯೋಗ್ಯಸಂಸರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಉಪನಯನಕ್ಕೆ ಮಹತ್ತ್ವವೆಷ್ಟು ಎಂದು. ಅಲ್ಲದೆ ಇದು ವಟುವಿಗೆ ತುಂಬ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಧಕ.

ಸೀತಾ—ಓಹೋ ಮರೆತಿಟ್ಟೆ. ಹುಡುಗನನ್ನು ಪನಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರಿಯವಾದೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆಯಲ್ಲಾ ! ಅವನೇನೇನೋ ಪ್ರಶ್ನೆಹಾಕುತ್ತಾನಂತೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ನನ್ನವರೆಗೂ ಒಂದಿಲ್ಲ. ಹೆಗೂ ಆದೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗಂಡವಾಗಿದೆ ಯಾವಕಾಲ ಮುಂದರೂ ನೋಂಟಕ್ಕೂವ. ಅಂತು ಇಂತು ನನಗೆ ಉಳಿವುಬಾಳಿಲ್ಲ. ಸಾಕಪ್ಪ ಸಂಸಾರದಮುಖ ಸಾಕು !

ಗಂಗಾ—ಆಷ್ಟೇಕೆಚೀಸರ? ಸಂಸಾರದಿಂದಾಗಿರುವ ಕೆಲಸವೇ ? ಯಾವ ತೊಂದರೆಯನ್ನಾದರೂ ಎವೇಕವೊಂದಿದ್ದರ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ತುಸ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ನೇರವಾಗುವುದು. ಬಳಿಯದು. ಚಿಂತೆ ಯೇಕೆ. ಸಿನ್ನ ಸುತನನ್ನು ಪನಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರಿಯವ ಧಾರವ ನನಗಿರಲಿ

ಸೀತಾ—ನೀನೇ ನನ್ನ ಆಪದ್ಭಂಡು, ವಿಟ. ಮತ್ತೇನುಹೇಳಲಿಕ್ಕೂ ತೋರದು? ಒಳಕೆ ಇಟ್ಟರೂ ಸಮಾಹಿತರಾದರು ವೈಶಾಖ ಕುದ್ಧ ಬಿಡಿಗೇ ಉಧವಾರ ರಾಮಂದ್ರನ ಉಪನಯನಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತವೆಂದಾಯ್ತು

ಆರನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಮರುದಿನ ಗುರುವಾರ. ಸುಂದರಗಿರಿಯಂತೆ. ರಾಮಚಂದ್ರನು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹುಕಾಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಊರಲ್ಲಿವಾ ಗಲೂ ಅಲ್ಲಿಗೆಹೋಗಲು ಉದಾಸೀನತೆ ಈಸಲನಾತ್ರ ಗೆಳೆಯರ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಜಿಲುಪಾದ ಮತ್ತು ಬಿಲೆಯಾದ ಕೆಲವು ಬಳಿಯ ಹೋರಿಗಳು,

ಶ್ರೀಷ್ಠವಾದ ತರಕಾರಿ, ಕೈಯಿಂದ ನೆಯ್ದ ಪಂಚ ದುಪ್ಪಟೆಗಳು, ರಾತಿರಾತಿ ಯಾಗಿ ಸುರಿದಿದ್ದ ದಿನಸುಗಳು, ಇವೆಲ್ಲಾ ಇವನಿಗೀಗ ಪ್ರೀತಿಪನಕವಾದವು ಒಂದೊಂದನ್ನಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಬಂದನು. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವು ಕೇವಲ ತುಷ್ಟವಾದುದು, ಒಳ್ಳೆಯ ಯಂತ್ರಗಳು, ಕಾಗದ, ಸಾಬೂನು, ಪೆಪ್ಪರ್‌ಮೆಂಟ್, ಕ್ಷಿರದಕತ್ತಿ, ಫ್ಲಾನೆಲ್‌ಒಟ್ಟಿ ಇಂತಹ ವಸ್ತು ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವ ಪರಂಗಿಯವರ ಸೀಮೆಯೇ ಮೇಲಾ ಉದು ಎಂದು ವೊಟ್ಟವೊದಲು ಏಕಪಕ್ಷವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದ ಇವನ ಮನಸ್ಸು ಈಚೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಮೇಲ್ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸದುಸಾಧ್ಯಾಯರಿಂದ ನಡೆದ ಭೂವಿವರಣೆಯ ಜೋಧನೆಯಿಂದ ತಕ್ಕಮೆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಾಮರ್ಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದುದು ಒದಕ್ಕೆ ಮೂಲ. ಸಂತೆಯ ನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ—ಆಹಾ! ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಈ ಒರಟು ಸಿನುಯಲ್ಲೂ ಏನುಬೆಳೆ! ಏತಹ ಪಶುಗಳು! ಏನೇನು ಕೈಗಾರಿಕೆ! ಎಂದು ಚಿನ್ನಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತ ಬಂದನು. ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವು ಈಗ ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ತಾಳೆ ಒರಲು ಸಂತೋಷಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಈ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೂ ಇವನ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೂ ಹಿಗ್ಗಿಹಿಗ್ಗಿ ಕುಣಿದರು.

ರಾತ್ರಿ ಎಂಟು ಘಂಟೆ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಡುತಂದಿದ್ದ ಹಲಸಿದಹಣ್ಣನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದನು. ಗಂಗಾರಾಮನು ಆರೋಗಣಿಯಾದನಂತರ ಎಂದಿನಂತೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮಲಗುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ತಂದೆಯು ದೀಪ ಸ್ತಂಭದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ದೀಪವನ್ನು ವಿಸಾಟಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈಗ ತಾನೇ ವಿಸಾನೆಯನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ ಮುದುಕಿಗೆ ಫಲಪಾರಕ್ಕೆ ಬಡಿಸಲೆಂದು ಇಂದಿರಿಯು ಅಡಿಗೆಯಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿದ್ದಳು. ಬಂದವನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ನಿಂತು—ಓಹೋ! ಏನಯ್ಯ, ಕುಮಾರಕಂಠೀರನ, ಯುವರಾಜ ಕಡು ಬಿನ ಹೊತ್ತಿಗೆ ವಿದಗಿನಹಾಗೆ ಬಂದನಯ್ಯ. ಘನುಘನುಯಿಸುತ್ತದೆಯಲ್ಲಾ! ಇದೇನು ಪಟ್ಟಣವಾಸದ ಹುಡುಗರು ಸೇಬು, ಅಂಜೂರ ಕಿತ್ತಳೆ, ಹಪ್ಪರದ್ರಾಕ್ಷಿ ಇಂತಹ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಳ್ಳಿಯವರಂತೆ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನುವುದುಂಟೆ ?

ರಾಮಚಂದ್ರ—ನಾನ್ಯಾಯಿ, ಹಳ್ಳಿಗಳೆದ್ದರಲ್ಲವೆ ಪಟ್ಟಣ! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರಲ್ಲೇನಿದೆ! ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಕೊಟ್ಟರೆತಾನೆ ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ತನಿ ಹಣ್ಣು ಅಲ್ಲಿ ದೊರಕಿತೆ? ಯಾವುದೂ ದೂರದಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒರಬೇಕು ಕಳಿತದ್ದು, ಕಸುಗಾಯಿ, ಇಲ್ಲವೆ ಕುಳಿತದ್ದು, ಒಣಗಿದ್ದು ಇಂತಹುದನ್ನೆ ಒಂದಕ್ಕಾರು ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮತ್ತು ಈ ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಹಣ್ಣು ಸಿಕ್ಕಿದುದು ಎಷ್ಟೋ ವಿಶೇಷವಲ್ಲವೆ, ನೋಡು ಮಾವ! ಹೀಗೆಂದು ಸಂತೆಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ತೋರಿದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿವರಿಸಿದನು.

ಹುಡುಗನ ಮೇಲಾದ ಮೇಧೆಯನ್ನೂ ಯೋಗ್ಯವಾದ ನಡತೆಯನ್ನೂ ಗಂಗಾರಾಮನು ಬಹುವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿದನು. ಬಳಿಕ ಹಲಸಿನಹಸ್ತಿನ ಜತೆಗೆ ಮುದಕಿಯ ವೊಸರವಲಕ್ಕಿಯ ಉಪಹಾರವೂ ಸೇರಲು ಎಲ್ಲರೂ ನೆದ್ದರು.

ಗಂಗಾ—ಮಗು ಈ ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಹಳ ಚಳಿಯಿತ್ತು, ನಿನ್ನ ಕೊರಡಿಯಲ್ಲೇ ಮಲಗುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿಯಾ?

ರಾಮ—ಓಹೊ! ಅಗತ್ಯವಾಗಿ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಕಿಟಕಿಗಳನ್ನು ತೆರೆದೇ ಮಲಗುವುದು. ನಿನಗೇನೂ ಅನಾನುಕೂಲವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಗಬಹುದು. ನಾನೇನೂ ಗೊರಕೆಹೊಡೆಯುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಗಂಗಾ—ಭಲೆಭಲೆಹುಡುಗನನು, ಒಳ್ಳೆ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಬತ್ತೇಕೊಡುವೆಯಲ್ಲೋ! ಓಹೋ! ನೀನು ಆರೋಗ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು! ನಾನು ಗೊರಕೆಹೊಡೆಯುವೆನೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದೆಯೋ? ನಾನೇನೂ ಗೊರಕೆಯಿಡುವುದಿಲ್ಲವಯ್ಯ.

ರಾಮ—ಇರಬಹುದು ಮಾವಯ್ಯ, ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಗೊರಕೆ ತನುತನುಗೆ ಕೇಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ವಿಷಯ ಅಮ್ಮ ಹೇಳುವುದು, ಎಂದು ನಗುತ್ತ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲೇ ಗಂಗಾರಾಮನಿಗೂ ಹಾಸಿದನು. ಶರುವಾಯಿ ಇಬ್ಬರೂ ಒಳಗೆ ಕುಳಿತರು.

ಗಂಗಾ—ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುವುದು ಯಾವಾಗಯ್ಯ?

ರಾಮ—(ಬೆಚ್ಚಿ) ಇದೇನು ಮಾವ ಈಗ ಇಂತಿಕೆಟ್ಟಿರುವುದು?

గంగా—నినగిద్ద రల్లవే కేట్టేతు ?

రాను—అదేను హాగేందర ?

గంగా—అను హాగిరలి (మేల్లగే) నినగే ముంజీయంతల్లొ !

రాను—ముంజీయంబేడ పనంబేడ, సద్దక్కే పరిక్షేయల్ల ప్పాసాగలి, సాకు.

గంగా—ఆగలియప్ప. అదరపాడిగదు ఇదరపాడిగిదు.

రాను—యాకేమావ, ఎల్లరం ముంజీముంజీయందు పిడిసు త్తీరి ? నేంన్నే అమ్మనం కేళదలు. అదరిందేను ప్పయోజన ? ఒరి ఎజుం మత్తు దుండు.

గంగా—సరి, ఒప్పిదే. దుండాగి మాడువుదు ముంజీయే అల్ల. నిజనాద ముంజీయ రితియేబేరే.

రానుజంద్ర—అహా ! అష్టమట్టిగే నిజనన్ను తిరిసిదర సాకు. ఎష్టోరి లుపకార. జేళుమావ.

గంగా—ఎల్లరిగింత దేండ్డ వను యారు ? మగు.

రాను—దేవరు.

గంగా—నావు దేవరన్న భక్తియింద ఆరాధనజీకు.

రాను—ఏకే ?

గంగా—ననుగే దివ్యవాద బుద్ధి, అదరప్పకేయంకే నడయబల్ల నవారతితయకాయ, అంగసౌకర్య ఇవన్నేల్లా దేవరు ననుగే అను గ్రహిసిరునను. అంతక జగదీశ్వరనల్లి భక్తియిడదెద్దర నావు దేంబ గళాగువేవ.

రానుజంద్ర—దేవరన్ను నేరివిసలు మాగవావుదు ?

గంగా—మనదల్లీ ధ్యానిసువుదు, బాయిం ద స్తోత్రవన్ను పరిసువుదు, విగ్రహారాధనే, వననహేమగలు, పిరిగి కలవు విధ గళుంటు. ఒందేండు పంగడదవరేంబేంబేండు క్లుప్తక్రమబల్లి దేవరన్నారాధిసువరు. అంతక ఒందేండు పంగడదవరదే ఒం దేంబేండు మతనేనిసువుదు. యానయావ మతదవరు జేగిజేగి

సేవించుట ఆసేవే సేరువుదొబ్బ దేవరగోసే. ఏకేందర— ఎల్లరిగూ దేవరొబ్బనే. ఆదరణ అవనన్న సేవిమవ మతగళు మాత్ర హిగి బీరబీరీయాగివే. ఈ మతగళవరన్నే హిదుగళు, మహమ్మదీ యరు, క్రీస్తురు, బౌద్ధరు, జ్యేసరు, పాతియవరు హిగి బీరబీరీరే ఠేసరుగళింద కరయుత్తారే. ప్రతియేందు మతదవరణ తావు దేవర స్వరణపవన్ను తిళిదుకొళ్ళలు శ్రీశ్రవణద గ్రంథగళన్ను పఠే దిరుత్తారే. ఈ భరతఖండదల్లి ఠేజ్జుజనరాద నావల్లా శ్రీశ్రవణద హిందలమతకే సేందవరు. అనాచియాద నమ్మ మతగ్రంథగళిగి వేదగళిందు ఠేసరు.

రామ—నమ్మ వేదగళ విషయవన్ను నావు తిళిదుకొళ్ళువ బగి ఠేగి ?

గంగా—ఆదకే తక్కు అధికారవన్ను సంపాదిసజేకు

రామ—యావ అధికార ? ఏను అమల్దారియ ? బడవరు తిళియకొడదొర ?

గంగా—మగు, గీలిమాడబీడ, అధికారవేందర నీనరితిరు వంతే సర్కారద ఠుద్దీయుమాత్రవల్ల. అదు మేలిసవరన్నాశ్రయిసి ఠొట్టిఠొరేదుకొళ్ళువ కిళ్ళరదుదొర్యేగ. నాను ఠేళువుదా దరొర శ్రీశ్రవణదదు. ఇల్లి అధికారవేందరే యొగ్యే. లుప నయనదల్లి వొదలు గురణపదేశవారి బళక లుపాకర్మవాదర ఆగ్గి నినగి వేదవనొడవు అధికార ఆందరే అఠ్ఠతేయుంటాగువుదు.

రామజంద్ర—వేదవనొడవిదరే దేవర స్వరణపవు ఠేనమ్మగి గొత్తాగువుదే ?

గంగా—ఓఠొర ! తిళియువుదు. ఆదరే నాను వొదలీ ఠేళిరువంతే లుపాకర్మవాగువవరేగొ వేదవన్ను కలియకొడదు. బళక అదన్ను బాయిపాఠమాడి గురుముఖతః అధ్ఠవన్ను తిళిదు కొండరే దేవర స్వరణపవు గొత్తాగువుదు.

రామ—మావయ్య, ఠాగాదరే నానొ నమ్మ వేదవన్ను

ಕೆಲಯಬೇಕು. ಅದುಸರಿ, ಉಪನಯನದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗನಿಗೆ ವೇವಾಹಾಕು ವರು, ಭಿಕ್ಷಾ ಎತ್ತಿಸುವರು, ಕುದುರೆಯೇಲೆ ಕುಳಿವಿಸಿ ಮೆರೆವಣಿಗೆ ಮಾಡುವರು, ಏನೇನೋ ಗೊಂದಲಾಹತ್ತಿಸುವರು ಹೆಂಗಸರು ಒಂದು ಅಲಂಕಾರಮಾಡುವರು. ಓಲಗತಾಳಮೇಳಗಳ ಗದ್ದಲವು ಜೀರಿ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಏಕೆ ?

ಗಂಗಾ—ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ತಿಳಿಗೇಡಿಗಳು ಹೀಗೆ ಅನಾ ವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅತಿವಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರು. ನಿನ್ನ ಪನಯನದಲ್ಲಿ ಇಂತಹುದಾ ವ್ಯದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶಕೊಡಬಾರದೆಂದಾಗಿದೆ.

ರಾಮ—ವಾವಯ್ಯ, ಈ ಗದ್ದಲಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಹೆದರುತ್ತಿ ದ್ದು ನನಗೂ ನಮ್ಮ ಮತದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಪ್ರೀತಿ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವಾತ್ಸ ನಾನು ನಾಚುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಪರೀಕ್ಷೆ ಕಳೆದನಂತರ ಬೇಸಗೆಯ ರಜಾದಲ್ಲಾ ದರನುಕೂಲ.

ಗಂಗಾ—ಆಗಲಿಯಪ್ಪ, ನೀನು ವಿಚಾರಶಾಲಿ ಎಳ್ಳೆಯ ಹುಡುಗ. ನೋಡೋಣ. ನನಗೆ ಸಿದ್ಧ ಒಳಕಾಯಿಸುತ್ತೀರಾ

ವಿಳನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಉಪನಯನವು ಗೊತ್ತಾದುದು ಅನೇಕರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲವೂ ಕಳೆಯುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಜೀಕಾಡ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತೆಪ್ಪಿರಿಸಲು ಇಂದಿರಿಯು ಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತೊಂದಳು ಆದರೆ ಪ್ರತಿ ಯೊಂದುಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ಮಾನವೇ, ಅಥವಾ 'ಆಗಲಿ ನೋಡೋಣ' ಎಂಬುದೇ ಉತ್ತರ. ಆಕೆಗೆ ಅವರ ತತ್ತ್ವವೇ ಗೊತ್ತಾಗದು. ಸುಮ್ಮನೆ ತಳಮುಳಗೊಂಡಳು. ಹಂಬಲಿಸಿದಳು. ಏನುಮಾಡಿಯಾಳು ! ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಲ್ಲದ ಸ್ತ್ರೀ ಈ ಮಧ್ಯೆ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯ ಮರ್ವೋದ್ಘಾಟನೆಯ ಮಾತುಗಳು ಬೇರ ಅಂಕುಶವ್ರಾಯವಾಗಿದ್ದವು. ಸಾಲಗಾಲ ಬಿಟ್ಟರೂ ಸಾಕ್ಷಿಗಾರ ಬಿಡನೆಂಬ ಲೋಕೋತ್ತಿಯು ಸುಳ್ಳೆ? ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ನೆರಹೊರೆಯವರು, ಗುರುತು ಕೊಡವರು, ಎಲ್ಲರೂ ಮುಂಚೆಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳುವರೆ ಒಂದೆನಿಸ

ಇಂದಿರೆಯು ಮರುದಿನ ದೇವರ ಅಗ್ರೋದಕಕ್ಕೆಂದು ಹಸಿದಮಡಿಯಲ್ಲಿ ಐದು ಪೂರ್ಣಕುಂಭಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಲೆಯಮೇಲೆಡಡು ಸೊಂಟದ ಮೇಲೊಂದು ಬಿಂದಿಗೆಗಳು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ವುಟ್ಟ ಬಿಂದಿಗೆಗಳಂತಹ ಎರಡು ತಂಬಿಗೆಗಳು, ಹೊಳೆಯಿಂದ ಮನೆಗರ್ಧಮೈಲಿ. ಅದರೂ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ. ಸಟ್ಟಣವಾಸಿನಿಯರಂತೆ ಈಕೆಯು ಮನೆಯ ಕೋಣೆಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನೀರಿಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ನಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಖಸಟ್ಟವಳಲ್ಲ. ಆರೋಗದೃಢ ಕಾಯಿ. ಈಕೆಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಹೊರಟು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಸ್ತ್ರೀಯರು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದ ಹಲವು ನುಡಿಗಳು ಈಕೆಗೆ ಕರ್ಣ ಕರ್ಣೋರವಾದುವು. ಈ ಕೊರಗಿನಿಂದ ಈದಿನ ಊಟವೇ ಸೇರಲಿಲ್ಲ ಸೀತಾ ಕಾಂತನು ರಾತ್ರಿ ಭೋಜನೋತ್ತರ ಕಂಭಕ್ಕೆ ಒರಗಿಕೊಂಡು ಏನನ್ನೊಂ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಕತ್ತೆತ್ತಿನೋಡಲು ಪ್ರವಾದ! ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆಯ ಅಳುವು, ಸುರಬ್ರಹ್ಮ. ಅರೆನುಡಿ. ಕಂಬನಿಯ ತಟಕುಗಳು. ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಖಿನ್ನನಾಗಿ—ಏಕೆ ಹೀಗಿರುತ್ತೀಯೆ ? ಎಂದನು.-

ಇಂದಿರೆ—ಏನು ಹೇಳಲಿ? ಇರುವನೊಬ್ಬ ಹುಡುಗ. ಒಳ್ಳೆದಾ ಯ್ತೀಳಿ. ನೀವು ಗಂಡಸರು. ಕಲ್ಲುಮನಸ್ಸಿನವರು. ಸೆರಗೊಡ್ಡಿಬೀಡಿ ಕೊಂಡರೂ ಕರುಣಬರಲಿಲ್ಲ. (ಅಳುವು ಅತಿಯಾಯ್ತು)

ಸೀತಾ—ಇದೇನು? ನನಗರ್ಧವಾಗದು. -- ಸರಿಯಾಗಿ ಬದರು.

ಇಂದಿರೆ—ಅರ್ಧವೆಲ್ಲಿಯದು? ಅನರ್ಧವೆ. ಕುಮಾರನ ಮುಂಜಿಯ ಏಚಾರ. ಕಂಡಕಂಡವರೆಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದು ವಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವನನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಹಾಕಿ ಜಾತಿಕೆಡಿಸುತ್ತೇವೆಯಂತೆ. ದಾಂಡಿಗನಂತೆ. ಮುಂಜಿಯ ಎಳೆಯೇ ಇಲ್ಲವಂತೆ. ನಮಗೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲವಂತೆ. ಹೆಣ್ಣಾಗಿದ್ದರೆ ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಾಗಿರಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತಂತೆ. ಅಯ್ಯೋ! ನೆಗೆಬಾಳು.

ಸೀತಾ—ಇದೇನು ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ? ಸಾಕುಸಾಕು ನಿಲ್ಲಿಸು.

ಇಂದಿರೆ—ಇದು ನನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಲ್ಲ. ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಗುವವರು. ನೀರಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುವ ಕೆಂಗಳವರು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ವಾತು.

ಸೀತಾ—‘ಸರಿ, ಇನ್ನೇತಾನೆ? ಅವರೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನಂತಹ ಹೆಂಗಸರೇ. ಹೆಂಗ ಸರಿಗಿನ್ನೇನು ಕೆಲಸ?’ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ.

ಇಂದಿರೆ—(ಬಹಳಹೊತ್ತು ನೋಡಿ ಕಡೆಗೆ) ಇದೇನು ! ಯಾವಾಗ್ಲೂ ಒಂದೇ ಬಾಳಾಯ್ತಲ್ಲಾ ! ಗಂಡಸರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಮಾನಗೌರಿವ್ರತವೆ ? ‘ಗಂಡಸಿಗೇಕೆ ಗೌರೀದುಃಖ?’ ಎನ್ನುವರಲ್ಲಾ ! ಏನು ! ಉಪನಯನವಂತೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ಇನ್ನು ೧೦-೨೦ ದಿನವುಳಿಯಿತಲ್ಲಾ ! ಯಾವ ಏರ್ಪಾಡೂ ಇಲ್ಲ. ಚಕ್ಕುಲಿ, ಪುಳ್ಳಂಗಾಯಿಹಿಟ್ಟು, ಅರಿಸಿನದಪುಡಿ, ಮೆಣಸಿನಪುಡಿ, ಅವಲಕ್ಕಿ, ಹಪ್ಪಳ, ಸಂಡಿಗೆ ಇವೂ ಆಗಿಲ್ಲ ಯಾರವಾನಹೋಗಿ ಜೀಕು ? ಮಗಳನ್ನು ಕರೆದುತರುವುದು ಯಾವಾಗ ? ಕಡೆಗೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಏಳೆಂಟುಪಲ್ಲ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನಾದರೂ ತರಿಸಬಾರದೆ ? ಲಗ್ನದ ಕಾಲ. ಜವಳ ತಗ್ಗಂತೆ. ಮೊದಲೇ ತಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಡವೆ ! ಇದೇನಮ್ಮ ! ಏನು ಗಂಡಸರು ! ಯಾವಾಗಲೂ ಹೀಗಿರಲಿಲ್ಲಮ್ಮ. ಹೆಣ್ಣುಹೆಂಗಸು. ನಾನೇನು ಮಾಡೇನು ? ಕುಟ್ಮೀಬೀನೋ ಕೂಲಿಹೆಂಗಸರು ಬಂದು ಬಂದು ತಿರುಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹರದತ್ತಭಟ್ಟರ ಮನೆಯ ಮದುವೆಗೆ ರಟ್ಟಣದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಬ್ಯಾಂಡಿನವರಿಗೇ ಹೇಳಿ ಹತ್ತೋ ಐದೋ ಮುಂಗಡಾ ಕೊಟ್ಟಿರಬಾರದೆ? ಆಡಿಗಿಯವರಿಗೂ ಪರಿಚಾರಕರಿಗೂ ಹೇಳುವುದು ಯಾವಾಗ ? ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಯಾರು ಸಿಕ್ಕುವರು ? ಬಾಳೆಲೆ ತರಕಾರಿಗಳಿಗಾದರೂ ಹೇಳಿದ್ದೀರಾ ? ಅಕ್ಕಿಭಿಕ್ಷದ ಜೋಯಿಸರು ಮಾತ್ರ, ಗಾಸ, ನಿತ್ಯವೂ ಬರಡುಮೂರುಮೇಳೆ ಬಂದು, ‘ಮುಂಜಿಗಿದುಬೇಕೆ’ ‘ಇದುಬೇಕೆ ? ಒಟ್ಟಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರ ಆಗ್ಗೆ’ ಎಂದು ದರತಿರುಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಸೀತಾಕಾಂತನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರಿಸಿದನು. ಆದರೂ ಮಿತ್ರನ ಹಿತೋಕ್ತಿಯಂತೆ ದೃಢಪ್ರತಿಜ್ಞೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಮನಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೇನಾದರೂ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲೇಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು—‘ಏಕೆ ವೃಥಾ ವ್ಯಥೆ ಮಾಡುವೆ ? ನಿನಗಿಂತ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಯೋಚನೆ ಹೇಚಾಡಬೇಡ. ಎಲ್ಲಾ ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು. ಊಟವಾಡಿಬಾ, ಹೋಗು,’ ಎಂದನು.

‘ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಏನೋ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದಾರ. ಪಾತಿಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನೆ

ಕುಳಿತರತಕ್ಕವರೆ ನಮ್ಮಮನೆ ಗಂಡವರು ? ಅಚ್ಚಿಚ್ಚಿ ! ಎಷ್ಟು ಮಾಡಿದ ಕೈಯೋ ? ಇರಲಿ, ಊಟಮಾಡಿಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವೆನು.' ಎಂಮಕೊಂಡು ಹಿಗ್ಗುತ್ತ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಭೋಜನಮಾಡಿ ತೃಪ್ತಳಾದಳು. ಕೇವಲ ಸಡಗರದಿಂದ ಯಜಮಾನರನ್ನು ಕಾಣಲೆಂದು ಪುನಃ ಬರುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಆಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ಕಿರ್ರನೆ ಮಗುವು ಅರಚಿತು ಕ್ಷೀರಪಾನಮಾಡಿ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದುತಿಳಿಸಿದ ರಕ್ತಪಾನಮಾಡಲಿಳಿಸಿದ ಮತ್ಕುಣಗಳೆ ಎದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಹಾಗೂ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡೇ ಸತಿಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದಳು ಆಗ್ಗಾಗಲೇ ಆತನು ನಿद्रಾಧೀನನಾದಂತೆ ತೋರಿತು. ಮಗುವಿನಬ್ಬರದಿಂದ ನಿद्रಾಭಂಗವಾಗ ಬಾರದೆಂದು ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಆತನು ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದನೋ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿದ್ದನೋ ನಮಗೇಗೊತ್ತು ಅಂತು ಈ ನಟನೆಯಿಂದ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಾಟವು ತಪ್ಪಿತು. ಜೀಸುವ ದೊಣ್ಣೆಗೆ ತಲೆತಪ್ಪಿದರೆ ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಆಯುಸ್ಸು.

ಭಾನುವಾರ. ಪರೀಕ್ಷೆಯು ಸಮೀಪಿಸಿದೆ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಅನವರತ ವ್ಯಾಸಂಗವನಯು. ಆದರೆ ಅವನನ್ನು ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗಣಿತಬೋಧಕನಾದ ಭವಾನಿಶಂಕರನನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಲು ಅವನ ಒಂದು ಸಂತೋಷಕೂಟ. ಆತನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ವರ್ಗ. ಇನ್ನು ಪುನಃ ಇವನಿಗೆ ಆತನ ಬೋಧನೆಯು ದುರ್ಲಭ. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಜೆನಾಲ್ಕು ತಾಸಿನವೇಳಿಗೆ ತಾನೂ ಕಾಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಹಪಾಠಗಳ ಸಂಗಡ ಕಲಿತನು. ಕೆಲವು ಉಪಹಾರಗಳು ಹಂಚಲ್ಪಟ್ಟವು. ದೊಣ್ಣೆಗಳು ಕೈಗೆ ಬಂದಕೂಡಲೆ ಗದ್ದಲವು ಸರ್ವತ್ರ ಕಡನೆಯಾಯ್ತು. ಆದರೆ ಆಪ್ತಮಿತ್ರರೈವರು ಸೇರಿದ ಒಂದು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಾಯಿಗಿರಡು ಕೆಲಸ. ಆ ಪ್ರಸ್ತಾವಕ್ಕೆ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮುಂಜೆಯೇ ಸುದ್ದಿ.

೧ನೆಯವನು—ನಿನ್ನ ಧೈರ್ ಸರಿಮನಿ (Thread Ceremony) ಯಾವಾಗ ರಾಮಚಂದ್ರ ?

೨ನೆಯವನು—ಓ ಯಸ್ (Oh yes) ' ಮರೆತಿದ್ದೆ ವಾಟ್ (what) ರಾಮ ? ಮುಂಜೆ ಯಾವಾಗಯ್ಯ ?

೩ನೆಯವನು — ಈ ಸಮೂಹ ಹಾಲೀಡೇಸ್ (Summer Holiday) ನಲ್ಲಾದೀತು. ವಾಟ್ (What) ? ಕಮಾನ್ (come on). ಅಚ್ಚಾ! ಓಹೋ! ಏನಯ್ಯ, ನೀನು ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಹೋಟಲಿಗೆ (Hotel) ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗಾದರೆ ? ಅದೇಕೆ ? ಮುಂಜಿಯಾದರೆ ಕಾಫಿ (Coffee) ಬೇಡವೋ ? ನಾನ್‌ಸೆನ್ಸ್ (nonsense).

ಮತ್ತೊಬ್ಬ — ಹಾಗಲ್ಲಕಾಣೋ. ವಿಲೇಜ್‌ಪೀಪಲ್ ಬಹಳ ಆರ್ಥೋಡಾಕ್ಸ್ (Village people very orthodox) ಬಹಳ ಮಡಿ. ಏನು ರಾಮ್ ಅಲ್ಲವೆ ?

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನೇ ಉತ್ತರವನ್ನಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು.

ಇನ್ನೊಬ್ಬ — ಏನಯ್ಯ, ನಾವೂ ಬರೋಣವೋ ?

ಬೇರೆಯವನು — ವಾಟ್ ಡೂ ಯೂ ಮೀನ್ (What do you mean)? ಅವನು ಆಗಲೇ ನಮ್ಮ ಫ್ರಂಡ್ಸ್‌ಗೆಲ್ಲಾ ಜನರಲ್ ಇನ್ವಿಟೇಷನ್ (General Invitation) ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

೩ನೆಯವನು — ವೆರಿಗುಡ್ (Very good).

ಭವಾನೀಶಂಕರನಿಗೆ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ವಿವಿಧವರ್ಗದವರೂ ಆತನನ್ನು ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಬಂದರು. ರಾಮಚಂದ್ರನು ಮಾತ್ರ ಆಗಿರುವ ಏನಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡನು. ಇವನಿಗೆ ಮೇಲಾದ ಬುದ್ಧಿ ವಾದಗಳೊಡನೆ ಹಲವು ವಸ್ತುಕಗಳು ಆತನಿಂದ ದೂರವೆವು.

ಮರುದಿನ ಸಾಹೇಬನ ತರಗತಿಯಲ್ಲೂ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಉಪನೆಯನದ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಹುಡುಗರ ಸಲ್ಲಾಪ.

ಸರ್ (Sir), ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಈ ರಜಾದಲ್ಲಿ ಮುಂಜಿಯಂತೆ.

ಸಾಹೇಬ — ಯೂ ಬಾಯ್ಸ್ ಡೋಂಟ್ ಸ್ಪೀಕ್ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ (You boys don't speak English). ವಾಟ್ ಇಸ್ ಇಟ್ (What is it) ?

ಹಾಗೆಂದರೆನು ಸರ್, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ಲೀಸ್ (Please) ಹೇಳಿ.

ಹಾಲ್ (Hollen) ಸಾಹೇಬನು ಸ್ಮದ್ಧನು. ವಿವಿಧವರ್ಗವತ್ಸಲನು.

ಈತನಿಗೆ ಕೊಂಪವೂ ತಿಷ್ಟೆಯೂ ಸರಿಬೀಳವು. ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷಾಜ್ಞಾನವು ಸಾಲದಿರುವುದನ್ನು ಈತನು ಸಹಿಸನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಏಡಲ್ ಸ್ಕೂಲುಗಳನ್ನು ಹೇಯುವನು. ಹೇಗಾದರೂ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನ ಕೀಳ್ತರಗತಿಯಿಂದಲೂ ಬಾಲಕರನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಗುರುವಿಗೆ ತಿರುಮಂತ್ರಾ ಹೇಳುವ ಹುಡುಗರು ಈತನಿಗೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಡುತ್ತ ಬಂದರು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ನಿದಾನವಾಗಿ ಸಲ್ಲಾಪವು ನಡೆದನಂತರ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಮುಂಜಿಯ ವಿಷಯವು ಅರ್ಥವಾಯಿತು.

ಆಗ ಈತನು--ಓ ನೌ ಐ ಅಂಡರ್‌ಸ್ಟಾಂಡ್ (Oh! now I understand) ಎಂದನು.

ಹುಡುಗರು ಪುನಃ--ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ಲೀಸ್ ಸರ್ (Please sir). ಎಂದು ಗದ್ದಲವಾಡತೊಡಗಿದರು. ಒಳಕ ಸಾಹೇಬನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಒಬ್ಬ ಪ್ರೌಢವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಈ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದನು--ಓ, ನೀವು ಹಿಂದುಗಳು ಒಗೆಬಗೆ ತಿಂಡಿಗೆ ಒಗೆಬಗೆ ಹಬ್ಬ. ಒಬ್ಬಟ್, ಪೂರಿಸ್, ಬಿರೋಟೆ, ಧ್ರೆಡ್ ಸರಿಮನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಬೇಕೇನೋ!

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು--ಸರ್, ರಿಲಿಜಿಯಸ್ ಕರ್ಮ, (Sir Religious Karma)

ಸಾಹೇಬ--ವೈ ಆಲ್ ದಿಸ್ ವೇಸ್ಟ್ (Why all this waste)?

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು--ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡಿ ಸರ್, ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಸಾಹೇಬ--ಏ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ಸ್ ಡೋಂಟ್ ಅಗ್ರೀ ವಿತ್ ಯು (We Christians don't agree with you) ನಾವು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು. ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ನಿಂತು ಸಪ್ರತಾಪನಾಗಿ--ಸರ್, ನಮ್ಮ ಮತದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನೂ ತಿಳಿಯದೆ ಏಕೆ ದೂರುವಿರಿ? ತಿಂದು ನೋಡಿ ದರಲ್ಲವೆ ಸಕ್ಕರೆಯ ರುಚಿ ತಿಳಿದಿತು? ನಾವು ನಿಮ್ಮಂತೆ ಪರಮತವನ್ನು ದೂಷಿಸತಕ್ಕವರಲ್ಲ.

ಸಾಹೇಬ--ಹೌ ಆರ್ ಏ ಟು ನೋ ಯುವರ್ ರಿಲಿಜನ್ (How

are we to know your religion) ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಮತವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ?

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು—ನೀವು ನಮ್ಮ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದರೆ ತಿಳಿದೀತು ಸರ್.

ಸಾಹೇಬ—ನಗುತ್ತ—ಓ ಯಸ್, ಆಲ್ ರೈಟ್, ರಾಮಚಂದ್ರ, ಎ ಹೋಪ್ ಯೂ ವುಡ್ ಬಿಕಂ ಎ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ (I hope you would become a Shankaracharya) ಒಳ್ಳೆಯದು, ಸರಿ. ರಾಮಚಂದ್ರ, ನೀನೊಬ್ಬ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯನಾಗುವೆಯೆಂದು ನಾನು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ರಾಮಚಂದ್ರ—ಧ್ಯಾಂಕ್ ಯೂ ಸರ್ (Thank you sir).

ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಗಂಟೆಯಾಯ್ತು. ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು.

ಎಂಟನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ವಸಂತಕಾಲ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಮಾವಿನಮರಗಳು ಚಿಗುರಿ ಮನೋಹರವಾಗಿರುವುವು. ಮಲ್ಲಿಗೆಸಂಪಿಗೆಹೂಗಳಸುಗ್ಗಿ. ರಾವೋತ್ಸವ, ಹರಿಕಥ ಸಂಗೀತಸಮ್ಮೇಳನ ಇವುಗಳ ವಿಚ್ಛಂಭಣೆ. ಪಾಸಕಘಾಜಿಗಳ ಪರುಶವಣೆ ಬೀಸಣಿಗೆಗಳಿಂದ ಬಡಿದು ಗಾಳಿಯನ್ನೇಳಿಸುವ ಕಾಲ. ಎಲ್ಲಿನೋಡಿದರೂ ದಿವಾಸ್ವಾಸ, ನಿಶಾಜಾಗರಣೆ. ಬೆಳುದಿಂಗಳ ಆಹ್ಲಾದ. ತೀತಲವಸ್ತುಗಳ ಸೇವನೆ. ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿದುವು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೊರಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಋರಿಗೂ—ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ, ಊರಿಗೆ ತೆರಳುವ ಉದ್ದೇಶವು ಇಮ್ಮಡಿ. ಉತ್ಸಾಹವಾದರೋ ನೂರ್ಮಡಿ. ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ, ತತ್ಪ್ರಾಪಿ ಇಂದಿರಿಯ ಸಂಭ್ರಮಕ್ಕಂತೂ ಪಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ದಿನಬೆಳಗಾದರೆ ಕರುವನ್ನಗಲಿದ ಹಸುವಿನಂತೆ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಳು.

ಯುಗಾದಿಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಗಂಗಾರಾಮನೂ ಬಂದನು. ಪುನಃ ತನ್ನ ಸರ್ಕಾರದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಈತನು ಪೂರ್ಣಕಾಮನೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ. ಈಗ ತಾನಾಗಿಯೇ ಉದ್ಯೋಗದಿಂಥ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿರುವನು. ಪಿತೃರ್ಜಿತವಾದ

ಅಸ್ತಿಮುಖತೆಗೆ ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ವಿಶ್ರಾಂತಿವೇತನವು ಸಾಕೆಂದು ಕೃಪ್ತನಾದನು. ಈ ಕಾಲದ ಕೆಲವುಜನ ಸರ್ಕಾರದ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ವಯುಕಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧರಾದರೂ ಸರ್ಕಾರೀ ಜನ್ಮಪತ್ರಿಕೆಯಂತೆ ಕಾವು ತರುಣರೆಂದೂ ಸರ್ವಶಕ್ತರೆಂದೂ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಕಾಲ ದುಡಿದು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದ್ವಾರವಾಡು ಒಲ್ಲವರೆಂದೂ ತಮ್ಮ ಉದ್ಯೋಗದ ಅವಧಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರನ್ನೆ ಗಂಗಾರಾಮನಾದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನಸ್ವಭಾವದವನು. ಗ್ರಂಥವ್ಯಾಸಂಗದಿಂದ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕುತೂಹಲಪಡುವನು.

ಗಂಗಾರಾಮನೂ ಸೀತಾಕಾಂತನೂ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಉಪನಯನದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದ್ದರನ್ನೆ. ಈ ಏರ್ಪಾಡು ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತ ಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ ಇಂದಿರೆಯ ವ್ಯಸನವೂ ಕೋಪವೂ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದವು. ಈಕೆ ಸಭ್ಯೆ. ವಾನಿತಿ. ಪತಿಗೆದುರುವಾಗತಾಡಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವುದನ್ನರಿಯಳು. ಈಗ ಹೇಗೂ ಮನಸ್ಸು ನಿಲ್ಲದೆ ಕಂಡಕಂಡವರ ಸಂಗಡಲೆಲ್ಲಾ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಗೋಳಾಡುವಳು. ಮಗನ ಮೂಲಕವಾದರೂ ಮುರಾಡಾ ಹಾಕಿಸುವುದೆಂದರೆ ಅವನಿನ್ನೂ ಅತಿ. ಸುಂಕದವರ ಸಂಗಡ ಸುಖದುಃಖ ಹೇಳಿಕೊಂಡಹಾಗೆಯೇ. ಅಧವಾ ಪಾನೆಯ ದೀಪನೆಂದು ಮುತ್ತುಕೊಟ್ಟಿಂತೆಯೇ. ಆದರೂ ಅವನೂ ಒರಲಿ, ನೋಡೋಣ, ಎಂದು ತನಕದಿಂದ ಎದುರುನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಒಂದುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಂಟುಘಂಟೆ. ರಾಮಚಂದ್ರನು ಬಂದೇಬಿಟ್ಟನು. ಕುಳಲಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾದುವು. ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೋಜನ. ಒಳಕ ಆವನು ತಲೆಯ ಕೆಳಕ್ಕೆ ತೋಳನ್ನಿಟ್ಟು ಮೈನೀಡಿದನು. ಹಿಂದಣರಾತ್ರಿ ಬಂಡಿಯಪಯಣದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಎದ್ದುಬಳಿಕ ನಾಲ್ಕು ಘಂಟೆಗೆ ಉಪಹಾರವೂ ಆಯ್ತು. ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಹೊರಟನು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊಳೆಯಬಳಿಗೆ ತಲಪಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗಾರಾಮನ ದರ್ಶನವೂ ದೊರೆಯಿತು. ಆಗ ಚಂದ್ರಿಕೆಯು ಬಹುರಮಣೀಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲೇ ಒಪಳಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಪನಯನದ ಏರ್ಪಾಡೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದು ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಜನಕವಾಯ್ತು. ಒಳಕ ಎದ್ದು ಮನೆಯ

ಕಡೆ ಬರುವುದರಲ್ಲದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇಂದಿರಿಯ ತಳಮುಳ. 'ಅಯ್ಯೋ! ಮಗು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದನೋ! ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಬರೆತಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ! ಇನ್ನೇನು ಗತಿ! ಒಬ್ಬನೇ ಹೋಗಿರುವನಲ್ಲಾ! ಈ ಅನೇಕೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಅರಣ್ಯಮರವೆ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನೋ ಎನೋ? ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ಇದೆಯಂತೆ! ಅಥವಾ ಅವನಿಗೇನು ಕೋಪಬಂದಿತೋ! ಯಾರೇನು ಹೇಳಿದರೋ! ಅಯ್ಯೋ!' ಎಂದು ಗೋಳಾಡುತ್ತ ಬಂದಳು. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಳು ಬೀದಿಯಕಡೆಯೇ ನೋಡುವಳು. ಕಂಡಕಂಡವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳುವಳು. ಇದೇ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲಿಕ್ಕೂ, ಬಹುದಿನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ರಾಮು ಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೂ ಹಲವರು ಬಂದರು. ಆಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸೀತಾಕಾಂತನೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಒಂದು ನಿದಾನವಾಗಿ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ನೋಡಬಹುದೆಂದು ಜನರಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದನು. ಏನೂ ಗಾಬರಿಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವೆಂದು ವತ್ತಿಯನ್ನು ಸಂತೈಸಿದನು ಇಬ್ಬರೂ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು ಉತ್ತರ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಕೋಲಾಹಲವು ಶಾಂತ ವಾಯಿತು.

ಇಂದಿರಿಯು ಪುತ್ರನಸಂಗಡ ತನ್ನ ವ್ಯಸನವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಮಯವೇ ಇಲ್ಲ ಯಜಮಾನರಿಲ್ಲದಾಗ ಹುಡುಗನು ಮನೆ ಸೇರುವುದೇ ಕಷ್ಟ. ಇದ್ದರೂ ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪು. ಏನು ಮಾಡಬೇಕು! ಕಣ್ಗೆ ಹೇಗೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಿತು.

ಮಗು, ನೋಡಿದೆಯೇನಪ್ಪ, ಅವರು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ? ಇದು ಸರಿಯೇ? ಆಗ ಒಹುದೆ? ನಿನೇನೋಡು.

ರಾಮಚಂದ್ರ—ಏನಮ್ಮ ಅದು'

ಇಂದಿರೆ—ಲಗ್ನವು ಸಮಾಪಿಸಿತು ಒಂದಂದರೊಂದು ಅಂಶಿಯಾಗ ಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಪ್ಪ. ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ನಾನಾಹೀನಿಯವನು ಹೇಗೆ?

ರಾಮಚಂದ್ರ—ಓಹೋ! ಉಪನಯನದ ವಿಷಯವೋ? ನಿನಗೇನಮ್ಮ,? ಸುಮ್ಮನಿರು. ಎಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಹೋಗುವುದು.

ತಾಯಿ—ಶುಭವೋ ಮಗು. ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಅಷ್ಟು ಮಾಡುವಕಡೆ ಇಷ್ಟು

ಹೂವನ್ನೂ ದೂವಸವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಬಲ್ಲನು. ಕಾಲದೇಶಧರ್ಮಗಳನ್ನರಿಯದೆ
 ಒಬ್ಬನು ಮೂರ್ಛಭಂಗವಿಲ್ಲದ ನಡೆಯುವ ಮಾತೆಯ ಮೂರ್ಛತನವೂ ಇನನಿಗೆ
 ಗೊತ್ತು. ಆದರೂ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯಬುದ್ಧಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನು.

ಲಗ್ನವನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳಿಗೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ಆದಿನ ಸಂಜೆ ನಾಲ್ಕು
 ಘಂಟೆಗೆ ಜೋಡತ್ತಿನಗಾಡಿಯೊಂದು ಒಂದು ಜಾಗಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿತು. ಮೊದಲೇ
 ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಆದರಲ್ಲಿ ಲಗ್ನದಮನೆಯ ಮತ್ತು ಗಂಗಾರಾಮನ
 ಮನೆಯ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಆಹೂತರಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತೆ ಮೂವರು ಸುಮಂಗಲ
 ಯರು, ಇಷ್ಟು ಜನರು ಮಾತ್ರ ಕುಳಿತರು. ಮತ್ತೊಂದು ಒಂದಿಯಲ್ಲಿ
 ಉಪ್ಪುಗೂಡಿ ಒಂಬತ್ತು ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಹೇರಲ್ಪಟ್ಟವು. ವಟು,
 ತಂದೆ, ಗಂಗಾರಾಮ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಪಾದಚಾರಿಗಳಾಗಿಯೇ ಒಂದಿಯ
 ಹಿಂದೆ ಹೊರಟರು. ಸುಮಾರು ಒಂದೇ ಘಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಪರ್ವತದ ಪಾದ
 ವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರು. ಬೆಟ್ಟವು ಕೇವಲ ಎತ್ತರವಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಮೆಟ್ಟಿಲು
 ಗಳೇನೋ ಕಡಿಬೇಕೆಂದೆ ಹೋಗಿದ್ದವರೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಕೈಲಾದಮಟ್ಟಿಗೂ ಸಾಸಾ
 ನುಗಳನ್ನು ಮೊಲಕ್ಕಿಯ್ದರು ಭಾರವಾದ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಂಡಿಗಳನರ
 ಹೊತ್ತರು.

ಗಂಗಾರಾಮನ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಕೇವಲ ಹತ್ತಿರದ ಸಂಘದ ಒಂಭು
 ಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಲಗ್ನ ಪತ್ರಿಕೆಯು ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು
 ಕರಿಯಲ್ಲಿವೆಂದೂ ತಾವು ಎಂದರೆ ಆಷ್ಟು ಉದಾಸೀನವೆಂದೂ ಆಕ್ಷೇಪ
 ಸುತ್ತ ಕೆಲವರು ಓರದೆಯೇ ನಿಂತರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಪಿನೇನೋ ಸೆವ
 ಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ತಾವು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನವಿಲ್ಲವೆಂದು ಬರದರು. ಅಂದಿರಿಯ
 ತಮ್ಮನಾದ ಏದ್ರಾಪಿಸೋದನು ತನ್ನ ಅಂಜೆಯ ಇಲಾಖೆಯವರಿಂದ ರಚಾಕ್ಕೆ
 ಅನುಜ್ಞೆಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಒಂದು, ಮೊದಲನೀರ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಓದಿ
 ಸಲಿಕ್ಕೆಂದು ಹದಿನೈದು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು
 ತಿಳಿದ ಇಂದಿರಿಯ ಮನಸ್ಸು ಉಕ್ಕಿದ ಕಡಲಿನಮಿಲೆ ಎಣ್ಣಿಯನ್ನು ಸುರ
 ದಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಾಂತವಾಯಿತು.

ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಕಲ ಸಂಭಾರಗಳೂ ಸಿದ್ಧವಾದವು. ನಾಂದಿಗ್ರಹ ಯಜ್ಞಗಳಾಗುವ ದಿನ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹತ್ತುಘಂಟೆ. ಪುಣ್ಯವಶಾತ್ ಭ್ರಮ ರಾಂಬಿಯೂ ಪತಿಸಮೇತಳಾಗಿ ಬಂದಿಳಿದಳು. ಆಗ ಇಂದಿರೆಯ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವಾಯ್ತು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖದುಃಖಗಳ ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಪ್ತರೂ ಆನು ಒಂಧಿಗಳೂ ಸಮಾಪದಲ್ಲರಲೇಬೇಕೆಂದರು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಇವರ ಸಾಸ್ವಿ ಧ್ಯದಿಂದ ಸುಖಸಂತೋಷಗಳು ಹೆಚ್ಚುವುವು. ಮತ್ತು ದುಃಖವು ತಗ್ಗುವುದು. ಉಪನಯನಲಗ್ನವು ವಟುವಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದೊಂದು ಶುಭಕರ್ಮ. ಇಂತಹ ಸಂತೋಷಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮಗಳೇ ಬಾರದಿದ್ದರ ಮನಸ್ಸಿಗನಮಾಧಾನವಾಗುವುದು ಸ್ವಭಾವಿಕವೇ. ಇಂದಿರೆಯಾದರೊ ಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯಿಸಿದರೆ ಮುಂಜೀರುಕರ್ಮವೇ ಸಾಂಗವಾಗದೆ ಲೋಕ ದೋಷಯುಕ್ತವಾಗುವುದೆಂದು ನಂಬಿದಳು. ಈಗ ಈಕೆಗುಂಟಾದ ಆನಂದ ಕೈಣಿಯೇ ಇಲ್ಲ

ಇಂದು ಏವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆಹ್ವಾನ. ಶುಕ್ಲವೈತ್ತಿಯ ನರಹುಜೋಯಿಸನೂ ಭೋಜನಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಪೌರೋಹಿತೃದ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸದಿದ್ದುದು ಈತನಿಗೆ ಕೇವಲ ಕೋಪಾವಹವಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಬಿಡುವುದೆಂದರೆ ಬಾಯನೀರು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಏನುನಾಡಬೇಕು! ಆದರೂ ಪೌರೋಹಿತೃಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಗಂಡು ಬರುವನೋ ನೋಡೋಣವೆಂದು ಅದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯೂ ಹೋದನು ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿವ್ಯವಾದ ತಳೆರತೋರಣ, ಮತ್ತು ಹೆಲುವಾದ ಜಪ್ಪರ ಸಿದ್ಧವಾಗುವು. ಆದರೆ ಓಲಗದ ಸದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಒಳಗೆ ಬಂದು ನೋಡುವಲ್ಲಿ ಗಂಗಾರಾಮನ ಪೌರೋಹಿತೃ. ಯಥಾವಿದಿಯಾಗಿ ಕರ್ಮವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ತಾಯ್ತಂದೆಗಳೂ ನಟುಪೂ ಹಸೆಗುಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವರು ಹಿಂದೆಹೇಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಸುಮಂಗಲಿಯರು ಇವರ ಸಭಿಕರು. ನನಗ್ರಹಧಾನ್ಯದಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಶಿಸ್ತಿಯಿತ್ತಿರವಾದ

ಎಳಲ್ಪ, ಮೃತ್ಯುಂಜಯಪೀತಿಕರವಾದ ಉಪ್ಪು ಈಜೋಯಿಸನಿಗೆಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಈತನಿಗಿಂತಹ ದುರ್ದಾನವಾದರೂ ಹೆಚ್ಚು ದಕ್ಷಿಣೆಬಂದರೆ ತೃಪ್ತಿ. ಇದನ್ನು ಹಲವರು ಬಲ್ಲರು. ಆದರೂ ಈ ಜೋಯಿಸನ ಮನಸ್ಸು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ತೃಪ್ತವಾಗುವಂತಹ ಅಲ್ಪವಲ್ಲ. ತನಗೆ ಪಾರೋಹಿತ್ಯವು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ, ಓಲಗ ದವರ ದಳ್ಯಳಿಯೂ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬಹಳ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟನು. ಇಂದಿನ ಯಾಜ್ಞಿಕವೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಯಿತು ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಮಂಗಳಸ್ವರದಿಂದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಆರತಿಯನ್ನೆತ್ತಲು ಬಂದರು. ಕುಷೇಷ್ಟೆಯಿಂದ ಮುಂಜೆಯ ಮನೆಯವರನ್ನು ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಲು ಇದೇ ಸಮಯವೆಂದು ಈ ಜೋಯಿಸನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ “ಯಾರೋ ಅಲ್ಲಿ, ಓಲಗಮಾಡಿರೂ” ಎಂದನು ಚತುರನಾದ ವಟುವು ಧಟ್ಟನೆ—“ಜೋಯಿಸರೇ, ಅಡಿಗಿಯಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೇನು ಏಲೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ” ಎಂದನು ಜೋಯಿಸನು ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿದನು. ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯಾಸ್ಥ ಭೋಜನವಾಯ್ತು.

ವಾರನೆಯದಿನ ಉಪನಯನಮುಹೂರ್ತ. ಸಮಿಧೆ, ಅಕ್ಕಿ, ತುಪ್ಪ, ಪಿಟ್ಟು, ಯಜ್ಞೋಪವಿತ, ದರ್ಭವೊದಲಾದವೆಲ್ಲಾ ಅಣಿಯಾದವು. ಚೌಲ ಸವಿಯ ಭೋಜನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪಂಚಭಕ್ಷ್ಯಗಳ ಅಡಿಗೆಯು ಸಿದ್ಧವಾಯ್ತು. ಮಾತಾಪಿತೃಗಳೂ ವಟುವೂ ಮಂಗಳಸ್ನಾನವಾದನಂತರ ಯಜ್ಞವೇದಿಕೆಯನ್ನೇರಿದರು. ಆಚಾರ್ಯಪದವಿಯನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ ಗಂಗಾರಾಮನು ಋತ್ರಿಕ್ಕುಗಳೊಡನೆ ಯಾಜ್ಞಿಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ರಾಮಚಂದ್ರನು, ಹಾಗೆಂದರೇನು, ಇದನ್ನೇಕೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಬಂದನು. ಅದಕ್ಕಾತನು ಆಗಲೇ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಹೋದರೆ ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಲಗ್ನಸಾಧನೆಯಾಗುವುದು ಕಷ್ಟವೆಂದೂ ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದನು. ತರುವಾಯ ಚೌಲ, ಕಂಕಣಬಂಧನ, ಹವನಹೋಮಗಳು ನಡೆದವು. ಯಜ್ಞೋಪವಿತದಾನಧಾರಣೆಗಳ ಸಮಯ. ಇನ್ನು ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲೇಬಾರದೆಂದು ಹಿಂದಿನ ದಿನವೇ ಮನದಲ್ಲಿ ಶಪಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಜೋಯಿಸನು ಮತ್ತೆ ಚಾಪಲ್ಯದಿಂದ ದಾನದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನಾದರೂ ಪಡೆಯೋಣವೆಂದೂ ಚಿನ್ನದ

ಜನಿವಾರದ ವಿಷಯನೇನಾಯ್ತೋ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದೂ ಬಂದನು ಲಗ್ನದ ವೇಳೆಗೆ ಸಭಾಪೂಜೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಆ ಗ್ರಾಮದ ಸಭಾಮಂಡಲಿಗೆಲ್ಲಾ ಸಭಾಮುದ್ರೆಯಮೂಲಕ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದ್ದರು. ಅನೇಕರು ಬರಲಿಲ್ಲ. ನೊದಲನೆಯದಿನ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವರು ವಿನಾ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲಾ ಎಂಟು ಪತ್ರ ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. “ ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ, ಬರಿ ಎಲೆಯ ಡಕೆ ಮೂರುಕಾಸು ದಕ್ಷಿಣೆಯ ಆ ಮಹಾಸಂಪತ್ತಿನ ಮುಂಜಿಗೋಸ್ಯರ ಅಷ್ಟದೂರಹೋಗುವವರಾರು? ” ಎಂದು ಕೆಲವರೂ, “ ಆ ಪರದೇಶಿ ಮುಂಜಿಗೇಕೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಸುಖವಾದ ಊಟವಿಲ್ಲ. ಕೈ ತುಂಬ ದಕ್ಷಿಣೆಯಿಲ್ಲ, ” ಎಂದು ಕೆಲವರೂ, “ ಮುಯ್ಯೋದಿಸುವುದೇ ತಪ್ಪಿತು. ” ಎಂದು ಕೆಲವರೂ, ಊರಿಗುಂಟಾದ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ, ನಮ್ಮ ಸ್ವೆಲ್ಲಾ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆಯದೆ ಮುಂಜಿವಾಡುವನಂತೆ ಏನು ಲಕ್ಷಣವೋ! ಎಂದು ಕೆಲವರೂ, ‘ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಅಗ್ರಹಾರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆದು ಬ್ರಹ್ಮಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸದಿದ್ದರೆ ಅದೆಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮೋಪನಯನ!’ ಎಂದು ಕೆಲವರೂ ಹೀಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಲೂ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಲೂ ಅಗ್ರಹಾರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲನೇಕರು ಮರನುದ್ರೆ ಶಿವದತ್ತಶೇಖರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಆರ್ಭಟಿಸಿದರು. ಆತನಿಗೀಗ ಹತ್ತುಜನರ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯೂ ಒತ್ತಾಸೆಯಾಗಲು “ ಏನುಸ್ವಾಮಿ ಈ ಅನ್ಯಾಯ! ಮರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿ, ಮುಮ್ಮನುಷ್ಯ, ಇಂತಹ ನನಗೆ ಒಂದುತುತ್ತು ಅನ್ಯವಿಲ್ಲ, ಪಂಗನಾಮ! ಅಲ್ಲ, ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಅವನ ಮನೆಯ ಅನ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಗತಿಗೆಟ್ಟಿದ್ದೇನೆಯೆ? ಮರ್ಯಾದೆಗೆ. ಏನು ಮಹಾವಿಷಯ! ಇರಲ. ಒಳ್ಳೆಯದು, ಅವನು ಮುಂಜಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಿ. ನನ್ನ ಮಠಮುದ್ರಿತನದ ಕೈವಾಡವನ್ನು ತೋರಿ ಸುವೆನು. ಇನ್ನು ಎಂಟು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ಅವನ ಗತಿ ಏನಾಗುವುದೋ? ನೋಡುವಿರಂತೆ! ” ಎಂದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಜತುವೇದಿಯೆಂಬಾತನು ಒಂದು “ ಸ್ವಾಮಿ, ಸೀತಾಕಾಂತನೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲ! ಪಶುವ್ರಾಣಿ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಆ ಮನೆಹಾಳ ವ್ಯಾಜಿಸಾಧ ಗಂಗಾರಾಮನ ಕರ್ಕೋಟಕತನ. ಆ ಪಾಪಿಯು ಈ ಪೂರಿಗೆ ಬಂದುಸೇರಿದಂದಿನಿಂದಲೂ ಅಗ್ರಹಾರದ ಕಟ್ಟು ಖಾಯುದೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಡಿಲವಾದುದಲ್ಲ! ಮುಂದೆನುಗತಿ! ಹೇಗಾದರೂ

ಆ ದುಗುಳನನ್ನು ಆಹುತಿಯೆಂದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.” ಎಂದನು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು “ಯಾರೋ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಮನೆಗಳವರನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದಿರುವರಂತೆ, ಹಾಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರತಕ್ಕವರಿಗೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಬೇಕು!” ಎಂದು ಆರ್ಥವಿಸಿದರು. ಮಠಮುದ್ರೆ—“ಆಗಲಿ, ನಾನಂತೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಸಭಾಪೂಜೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಅಂತಹ ಕಡೆ ಅನ್ನಾ ತಂದವರು, ಲಗ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದವನು, ಪ್ರಸ್ತದ ಯಜಮಾನ, ಎಲ್ಲರೂ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಒಬ್ಬರೇ? ನೋಡುವಿರಂತೆ ಅದರ ಮಧು!” ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು “ಅಯ್ಯೋವಾಪ, ಅವನನ್ನೇ ತಕ್ಕ ಗೋಳಾಡಿಸುವಿರಿ? ಇಲ್ಲಿ ಲಗ್ನ ಮಾಡಲು ಜೈತನ್ಯಸಾಲದು. ಸೀತಾಕಾಂತನು ದೇವತಾಸನ್ನಿಧಿಯೆಂಬ ಕುಂಟುನೆವನನ್ನು ಹೇಳಿ ಹೇಗೋ ಕಾಲವನ್ನು ತಳ್ಳುವನಪು, ವೃಧಾ ಏಕೆ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವಿರಿ?” ಎನಲು ಪುನಃ ಮಠಮುದ್ರೆ ರೋಗಿ ‘ಆ, ಏನೆಂದೆ? ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯೇ? ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಪಶ್ಯವನಾನವೆ? ನೋಡು, ಒಹಿಪ್ಪಾರ ಹಾಕಿಸದಿದ್ದರೆ ನಾವೇತಕ್ಕಾದೇವು? ನಮ್ಮಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅವನು ಒಂದು ಗದುಕುವದಿಲ್ಲವೆ? ಗತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಾಲಾ ಮಾಡಲಿ ಮನೆಬಾಗಿಲು ಯಾಲಾ ಹಾಕಲಿ. ನಮಗೇನಂತೆ!” ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡನು.

ಹೀಗೆ ಚರ್ಚೆಯಾಗುತ್ತಲಿವೆ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ನರಹರಿಜೋಯಿಸನು ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಬಂದು ಇವರ ಜತೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು “ಏನು ಸ್ವಾಮಿ ! ಏನು ಲಗ್ನ ! ಒಲಗದವರೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗುಂಟೆ? ನೀವೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೀರೇನೋ ಎಂದು ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಏನೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿಲ್ಲಕಾಣರಿ. ನನಗೂ ಆರುಕಾಸು, ಒಂದು ಜನಿವಾರ ಕೈಲಿಕ್ಕಿದರು. ನಾನವರ ಮನೆಗೆಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟದೇನೆ ಗೊತ್ತೆ? ಯಾರಮನೆಗೆ ತಪ್ಪಿದರೂ ಅವರ ಮನೆಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ನಿತ್ಯಾತ್ಮೆಗೆ ತಪ್ಪೆನು. ಮತ್ತು ಮುಂಜಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಪದೇಪದೇ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆನು. ನೆಚ್ಚಿದೆಮ್ಮೆ ಕೋಣನನ್ನೀದಂತಾಯಿತು. ಧರ್ಮವೇ ಜಯ. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯ, ನೋಡಿರಿ. ಮರದಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾದ ಮಹನಿಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಭಾಪೂಜೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲಾ ! ಎಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ! ನಮ್ಮ ನರಪೀಯಾಚಾರ್ಯ, ಶರಕೋಪಯ್ಯಂಗಾರ್ಯ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ

ಮುಕ್ತಾಯದ ತಾಂಬೂಲವಕ್ಕೆ ತ್ತಿಬಿಟ್ಟರಲ್ಲಾ ! ಇಂತಹ ಅನ್ಯಾಯವಂಟೆ? ಆಯ್ಯೋ ! ಕಾಲಕೆಟ್ಟುಹೋಯಿತು' ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಒಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೂ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳೂ ಚರ್ಚೆಗಳೂ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ನಡೆದವು. ಕಡೆಗೆ ಅಗ್ರಹಾರಕರಲ್ಲಾ ಸೀತಾಕಾಂತನ ಮನೆಯವರನ್ನೂ ಆ ಉಪನಯನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಡಬೆಂದು ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಇದನ್ನನುವೋದಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನರಹರಿಜೋಯಿಸನೂ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನೆಂಬುದನ್ನು ನಾವರಿತೇ ಇರುವೆವು.

ಆತ್ತ ಉಪನಯನಮುಹೂರ್ತವ, ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ನೆರವೇರಿತು. ಘಂಟಾನಾದದ ಶುಭವಾದ್ಯಧ್ವನಿಯ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮೋ ಪದೇಶವೂ ಆಯಿತು. ದೀಕ್ಷಾವ್ರತಕ್ಕೆ ಅರಿಸಿನದವಂಜೆ. ಮೌಂಜೀಮೇಖಲೆ, ಪಲಾಶದಂಡ, ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದ ತುಂಡು, ಗೋಪೀಚಂದನ ಇಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಸ್ತುಗಳ ಹೊರತು ಜೋನಾಲೇಸರ, ಕಾಲ್ನಡಗ ವೋದಲಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಯಾವ ಮುದ್ದಿನ ಒಡವೆಗಳನ್ನೂ ವಟುವಿಗಲಂಕರಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯವಾದ ವರ್ಚಸ್ಸು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮಾತೃಭಿಕ್ಷುವಾದ ನಂತರ ಇತರ ಸುಮಂಗಲಿಯರು ಒಂದು ಭಿಕ್ಷುವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಬೆಳೆಯ ಬಟ್ಟಲಿಲ್ಲದೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಹಿತ್ತಾಳೆ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲೇ ಭಿಕ್ಷುವನ್ನೆತ್ತಿದುದಾಯ್ತು. ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಈಷತ್ತೂ ಲೋಪವಿಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಸಾಗಿತು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಉಚಿತಜ್ಞನೂ ವಿದ್ವಾಂಸನೂ ಆದ ಗಂಗಾರಾಮನ ಸಲಹೆಗಳು ಸೀತಾಕಾಂತನ ದೃಢಪ್ರತಿಜ್ಞೆ, ಹುಡುಗನ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇವೇ ಮುಖ್ಯಕಾರಣಗಳು. ಈ ಶುಭಕರ್ಮವು ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಾಚೂತಪ್ಪದೆ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ನಡೆದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಇಂದಿರಿಯು ಕಡೆಗೆ ಬಾಗಿ ನದ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳು. ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಾ ಗಂಗಾರಾಮನ ಮತ್ತು ಅವನಂತೆಯೇ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಕೆಲವರ ಸ್ತ್ರೀಯರಾದುದರಿಂದ ಇತರರಂತೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಹರಜೆಗಳಿಂದ ಕುಡೀ ಷೈಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವುದು, ದೂರುವುದು ಇಂತಹ ದುಶ್ಚೇಷ್ಟೆಗಳೆವ ಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕ್ಷೌರವಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಗೊಂಡಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಸುಮಂಗಲಿಯರಿಗೂ ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಸುಖಭೋಜನಸಂಪರ್ಪಣೆ ನಡೆಯಿತು. ನಾಲ್ಕು

ನೆಯದಿನ ಸ್ತಂಭಬಲಿಯ ಕರ್ಮವೂ ಸುಖವಾಗಿ ಸಾಗಿತು. ಹಿಂದೆಹೇಳಿದಂತೆ ಮೆಕೆವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಾಳ, ಮೇಳ, ವಾಹನ, ಪರಿವಾರ, ಮೊದಲಾದ ಆಡಂ ಬರವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವೇದಘೋಷ ಮತ್ತು ಇಂಪಾದ ಸುಮಂ ಗಲಿಯರ ಮಂಗಳಗಾನ, ಇವು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಶೋಭಿಸಿದವು. ಮಾರನೆಯದಿನ ಜಿಟ್ಟದಮೇಲಯೇ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಏನೋಜವಿಶ್ರಾಂತಿಗಳಿಂದ ಕಳೆದು ಸಂಜೆಯವೇಳೆಗೆ ಸರ್ವರೂ ಸುಖವಾಗಿ ಊರಿಗೆಬಂದು ಸೇರಿದರು.

ಹತ್ತನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಗಂಗಾರಾಮನು ನಿತ್ಯವೂಬಂದು ವಟುವಿಗೆ ತ್ರಿಕಾಲಗಳಿಲ್ಲೂ ಸಂಧ್ಯಾ ವಂದನೆಯನ್ನೂ ಸಾಯಂಪ್ರಾತಃಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ವಟುವು ಜಂಬಗಾರನೂ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಕರ್ಮಗಳಲ್ಲದಾಸೀನನೂ ಆಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೊಳತಕ್ಕ ಸ್ವಭಾವದ ವನು. ಒಂದುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ರಾಮಚಂದ್ರನು ವೇದವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡೆಂದು ಗಂಗಾರಾಮನನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕಾತನು—“ ಅಯ್ಯ, ನಿನಗೆ ಮೊದಲನೆಯವಾಕರ್ಮವಾಗಬೇಕು. ಬಳಿಕ ವೇದಾಧ್ಯಯನಕ್ಕಧಿಕಾರ. ಈಗ ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯವೊಂದೇ ಸಾಕು.” ಎಂದನು.

ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನೇಕೆ ಮಾಡಬೇಕು ?

ಮಗು, ಇದು ಒಹಳ ದೊಡ್ಡಪ್ರಶ್ನೆ, ಅಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ಉತ್ತರವುಳ್ಳ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಆದರೂ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯುವಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ನಮ್ಮ ದೇಹವು ಅಥವಾ ಇಡೀಪ್ರಪಂಚವೇ ಭೂಮಿ, ನೀರು, ತೇಜಸ್ಸು. ಗಾಳಿ, ಆಕಾಶ ಎಂಬ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಆಗಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಅಭಿವಾಸದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ಆಸನಶುಚಿಮಂತ್ರ, ಆಚಮನ, ಅರ್ಘ್ಯ, ಸೂರ್ಯೋಪಸ್ಥಾನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಈ ಆರಾಧನೆಯು ನಡೆಯುವುದು.

ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಇಂತಿಂತಹ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇತಕ್ಕೇ ?

ದೇವರನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಈಶ್ವರ ಎಂಬ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುವರು. ಸೂರ್ಯನು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿಯೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಈಶ್ವರನಾಗಿಯೂ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಾಗಿಯೂ ಹೀಗೆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಿಯೆಂದು ನಂಬಿ ನಮ್ಮವರು ಈ ಮೂರು ವೇಳೆಗಳಲ್ಲೂ ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆ ಮಾಡ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವೆವು

ಹಾಗಾದರೆ ಗಾಯತ್ರಿಯೆಂಬುವುದಾವುದು ?

ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ದೇವತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಗಾಯತ್ರೀ, ಸಾವಿತ್ರಿ ಸಂಧ್ಯಾ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆವು.

ಹಾಗಾದರೆ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯೆಂದರೆ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ವಂದಿಸುವುದೆಂದರ್ಥವೋ ? ನಾವು ಈ ಹಳ್ಳಿಯಕಾಲೆಯಲ್ಲೋದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಿತ್ಯವೂ ಸಾಯಂಪ್ರಾತುಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುಹೇಳಿಕೊಂಡು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆವು. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಪಾತ್ರೆಗಳು ನೀರು ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ

ಹಾಗೆಲ್ಲ. ಈಗ ನೀನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯು ವೇದ ಋತುವಾದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇದಮಂತ್ರಗಳುಂಟು. ಸೇದಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಹೆಚ್ಚು.

ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯ ಮಂತ್ರಗಳರ್ಥವೇನು ?

ಈಗ ನಿನಗದು ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ನಿನಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯೂ ಬಾರದು.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅದರ ಗುಟ್ಟನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನನಗೆ ಒಬ್ಬ ಅನೇಮಾನ. ನಾನು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಓದಲಿ '

ಆಗಬಹುದು. ಭಾರತಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಒತ್ತಮನಾದ ಅರ್ಯವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ದೇವಭಾಷೆಯಾದ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕಲಿಯದಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಕುಲಕ್ಕೂ ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ಹೀನಾಯವಲ್ಲವೆ? ನೀನು ಈ ರಜಾವಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿರುವ ಸಾಯಂತ ನಾನು ಬೋಧಿಸುವೆನು ಮುಂದೆಯೋ ?

(ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ) ಓಹೋ ! ಸರಿ. ಆಸುಕೂಲಕೆ ಆಯ್ಕು ಮಾಡನ.

ನಿನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ತಿಂಗಳೂ ಜನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಾಸಂಗವಾಡಿ ಮುಂದೆ ಐದನೆಯ ಇಯತ್ತೆಯಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಐಚ್ಛಿಕವನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಬಲು ಒಳ್ಳೆಯದೋಜನೆ ಈಗಿನಿಂದ ಶಾಲೆಯ ಸಾಠಗಳಲ್ಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಓದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮುಂದಕ್ಕೆಷ್ಟೋ ಉಪಯೋಗ.

ಓಹೋ ! ಮರೆತಿದ್ದೆನು. ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯ. ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಕವನವೆಂದೂ ಹೋಮವೆಂದೂ ಬಿಂಕಿಗೆ ತುಪ್ಪ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಸುರಿದು ವ್ಯರ್ಥಪಡಿಸುವುದೇತಕ್ಕೇ ?

ಆಯ್ಯ, ಅಗ್ನಿಯೂ ಸೂರ್ಯನ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದೇ. ಅವನು ಮರೆಯಾಗುವ ರಾತ್ರಿಯವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜ್ಯೋತಿಗೂ ಅಡಿಗೆ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪದ್ಮಾಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆವು. ಈಗಿನವರಂತೂ ಅವಿಯ ಯಂತ್ರಗಳಿಗಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವರೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತೇ. ಅಗ್ನಿಯ ಮಹಿಮೆಯು ಅತಿಶಯವಾದುದು. ಇದನ್ನೂ ಮುಖ್ಯವಾದೊಂದು ದೇವತೆಯೆಂದಾರಾಧಿಸುವೆವು. ಮತ್ತು ಇತರದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇದು ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟದನ್ನು ತಕ್ಷಣವೇ ನಮ್ಮೆದುರಿಗೇ ಕಬಳಿಸಿಬಿಡುವರು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇತರದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿಯೇ ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಯ್ಯುವುದೆಂದು ನಮ್ಮವರು ನಂಬಿ ಇತರದೇವತೆಗಳಿಗುದ್ದೇಶಿಸಿದ ಮಂತ್ರಪೂಜಾವಾದ ಹವಿಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಪಿಸುವರು.

ವಾವಯ್ಯ, ಇಂತಹ ಹೊಸಹೊಸ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಷ್ಟೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆಷ್ಟೋ ಹರ್ಷ

ಆಯ್ಯ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಈಗ ನಾನು ಹೇಳಿದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಬಹಳವುಂಟು. ನೀನು ವಯಸ್ಕನಾಗುತ್ತ ಹೆಚ್ಚು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ ಅವು ಜಿನ್ನಾಗಿ ವಿಶದಪಡುವುವು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತಮೇಲೆ ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಕಗತಲಾಂಘುಲಕವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು.

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಬೇಸಗೆಯ ರಜಾಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಸುಂದರ ಗಿರಿಯಲ್ಲೇ ಗಂಗಾರಾಮನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಳಿಕ ಅಮರವುರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಐಚ್ಛಿಕವನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಓದುತ್ತ ಒಂದನು

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಉಪನಯನಮುಹೂರ್ತವು ನೆರವೇರಿದ ಹಲವು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಸುಂದರ ಗಿರಿಯ ಅಗ್ರಹಾರಿಕರಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಮತ್ತು ಮರಮುದ್ರೆ ಈ ಎಲ್ಲರೂ ನೇರಿ ಒಂದು ದಿನ ಸೀತಾಕಾಂತನನ್ನೂ ಗಂಗಾರಾಮನನ್ನೂ ಕರೆಯಿಸಿದರು. ಮರಮುದ್ರೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಸಭಾಪೂಜೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಸಿದುದು ಮತ್ತತ್ರಯ ದವರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರದಿದ್ದಾಗ ಆ ತಾಂಬೂಲವನ್ನೆತ್ತಿದುದು, ಊರಿಗೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದದ್ದುದು, ಈ ತಪ್ಪಿತಗಳ ತಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಈ ಎರಡು ಮನೆಗಳವರನ್ನೂ ಸವ್ಯವಪಾರಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಿಸಿದರು. ಸೀತಾಕಾಂತನು ಕೇವಲಖಿನ್ನನಾಗಿ ಮೌನವಂದಿದ್ದನು. ಗಂಗಾರಾಮನಾದರೋ ಎದ್ದು ನಿಂತು--ಧೈರ್ಯದಿಂದ ' ಏನಂದಿರಿ ' ಯಾವುದನ್ನೂ ನಾವು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ನಡೆಸಿಸಿಲ್ಲ. ಮರಮುದ್ರೆಯೂ ತ್ರಿಮತಸ್ಥರೂ ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದೆವು ತಾವು ಗಳು ಬಾರದೆ ನಿರ್ದಯೆಮಾಡಿರಿ, ಆದರೂ ನಾವು ಹಾಗೆಬಾರದಿದ್ದವರ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ವೇವರ ಮುಡುಸಿನಂತೆ ಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟಿರುವೆವು, ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ತಿಕ್ಷಣಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ನೈಚ್ಛೆಯಾಗಿ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾದ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನಿರಪರಾಧಿಗಳಾದ ನಮ್ಮಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮಗಳಿಗೆಗಧಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಸಂಜ್ಞಾದ ವಿಚಾರಣೆಯಿಂದ ನಮ್ಮಮೇಲೆ ತಪ್ಪುಹೊತ್ತರೆ ಆಗ್ಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ತಿಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಗುರುವೀರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರವುಂಟು ಮರಮುದ್ರೆಯೆಂಬವರು ಮರದ ಸೇವಕರೇ ಹೊರತು ಮತಾಧಿಪತಿಗಳಲ್ಲ ಇವರು ಶುಭಶೋಭನಾಂಗಿಯಾಗಲಿ ಕಕಾಲದಲ್ಲಿ

ಮರದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗಿ ಒಂದುನಿಂತು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವು ಮಂಗಳಾಂಶವಾದವು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದು ಇವರ ತಪ್ಪಿತ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಈ ವಿಧವಾದ ತಿರ್ಪಿಗೆ ನಾವು ಬದ್ಧರಾಗತಕ್ಕವರಲ್ಲ. ಎಂದು ವಿಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ಸೀತಾಕಾಂತನೂ ಈತನೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟರು ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಲ್ಲೂ ಹಲವರು ಇವರ ಪಕ್ಷವನ್ನೇ ವಹಿಸಿ ಇವರ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೊರಟರು ಹೀಗೆ ಈವೂರಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳಾದವು. ಎರಡುಪಕ್ಷಗಳವರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮರದ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅರಿಕೆನಾಡಿಕೊಂಡರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾರದು ಸುಖವು ಬಗ್ಗೆ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯಾದ ತೀರ್ಮಾನವಿಂದ ತ್ರಿಮುಖನನ್ನು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡು ಅದೇ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಯಲ್ಲಿದ್ದರು.

ಉಭಯಪಕ್ಷದವರ ವಿಚಾರ ಪನಪತ್ರಗಳೂ ಗುರುಗಳ ಹಸ್ತಗತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಈ ಸಂಗತಿಯು ಜನರ ಮೂಲಕ ಅವರ ಶೃತಿಪಥಕ್ಕೆ ತಲಪಿದ್ದಿತು ತರುವಾಯ ಗುರುಗಳು ಉಭಯರ ಮನಸ್ಸೆಗಳನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಈ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಂತೆ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು

(೧) ಸಭಾಪ್ರಾಚೀನ ಸರ್ವರೂ ಬರಬೇಕೆಂದು ಸೀತಾಕಾಂತನು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದ್ದರೂ ಮರಮುದ್ರೆಯೂ ಉತ್ತರ ಹಲವರೂ ಹೋಗದೆ ವೃಧಾ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವುದು ಅನ್ಯಾಯ. (೨) ತ್ರಿಮುತಸ್ಥರಿಗೂ ಅಪ್ಪಾನವಿದ್ದರೂ ಅವರು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಅತನ ತಪ್ಪಿತವಲ್ಲ. (೩) ಮರದ ಮತ್ತು ಮತತ್ರಯದ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡಲಾದ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಗಿಟ್ಟಿರುವುದು ನಿರಾಕ್ಷೇಪವು. (೪) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾರಾಧನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆತನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ನಡವಿಕೊಂಡಿರುವನಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. (೫) ಈಯಲ್ಲವಿಚಾರಗಳೆಂದೊಡನೆ ಅನ್ಯಾಯವಾದ ರೂಪಾಂತರಗಳೆಗಳಾಗಿ ಅಗ್ರಹಾರಿಕರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದ್ವಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಂಡುದು ಬಹಳ ಶೋಚನೀಯಾಂಶವಾಗಿದೆ. (೬) ಗೃಹಸ್ಥಪುರೋಹಿತರು, ಉಪನಯನ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದವರು ಮುಂತಾದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸನ್ಮಾನಹಾರದಿಂದ ದೂರೀಕರಿಸಲು ಮರಮುದ್ರೆ ಮೊದಲಾದ

ಒಂದು ಸಂಗಡದವರು ದುಡುಕಿ ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ಮಾಡಿರುವ ಅಪ್ಪಣೆಯು ಅವರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಾರಿ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕುಂದನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಈಸಲಕ್ಕೆ ಅವರುಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿದೆ. ಇತರರ ಇಂತಹ ನಡೆವಳಿಕೆಯೇನಾದರೂ ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದವರು ಕ್ರೂರವಾದ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಗುರಿಯಾದಾರು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣಸ್ವರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸುಂದರಗಿರಿ ಅಗ್ರಹಾರದ ಮಹಾಜನಗಳಿಗೆ ಹೇಳತಕ್ಕದು ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಗತಿಯುಂಟು. ಈಗ ಕಾಲಸ್ಥಿತಿಯು ಬಹಳ ವಿಷಮವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾನಿ ತರಿಗೆ ಅನ್ನೋದಕಗಳಿಗೂಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಂಬರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅತಿಯಾಗಿ ದುಂದುಮಾಡಿ ಸಾಲಗಾರರಾಗುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮವರು ಇನ್ನೂ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವ ಸಂಭವವುಂಟು. ನಮ್ಮ ಆರ್ಯಮತಕ್ಕರಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ದುಂದುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿ ಭಕ್ತಿ ಮಂತ್ರ, ಜ್ಞಾನ ಇವು ಮುಖ್ಯವೇ ವಿನಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಾರ ಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಮಿತವ್ಯಯದಿಂದ, ಕರ್ಮಲೋಪವಿಲ್ಲದೆ ರಾ|| ಸೀತಾಕಾಂತನು ಹವ್ಯಕವ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸುತ್ತ ಇತರರಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮೆಲ್ಪುಪ್ಪೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ತ್ಲಾಘ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲರಾಗಿ ನಿಂತು ಪೌರೋಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಪಾಮರರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ ವೇ|| ಗಂಗಾರಾಮನಂತಹವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಾದರೂ ಇದ್ದರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಬೆಳ್ಳಿಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಡೆದಾವು. ಈ ಗೃಹಸ್ಥ ಪುರೋಹಿತರುಗಳ ಆನ್ಯಾದೃಶವಾದ ಧೈರ್ಯಾದಿಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಗೆ ಆನಂದಿಸಿ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಈ ಸಂಸ್ಥಾನದಿಂದ ಎರಡುಜತೆ ತಾಲುಗಳು ಸನ್ಮಾನವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು.

ಒಂದುದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ. ಗೋಧೂಳಿ ಮುಹೂರ್ತ. ಸುಂದರಗಿರಿ ಅಗ್ರಹಾರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲಾ ಮನೆಗಳ ಜಗುಲಗಳಮೇಲೆ ಆಚಾರ್ಯಕಟ್ಟನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ಬೋಕಾಞ್ಜರಾಮನಾಚ ಏನೇನೋ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರು ಆಗ ವರಸ್ತಳಿಕರಾದ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕೈಯು

ಲೆಲ್ಲೊಂದೊಂದು ಬೆಳ್ಳಿಯಕೋಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಊರೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಅವರು ವೊಟ್ಟವೊದಲು ಸೀತಾಕಾಂತ ಮತ್ತು ಗಂಗಾರಾಮ ಈ ಇಬ್ಬರ ಮನೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ತ್ರೀ ಮರದಿಂದ ತ್ರೀಮುಖವು ಬಂದಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಆ ರಾತ್ರಿ ಊರಬಾಗಿಲ ಹನುಮಂತರಾಯನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಪಕ್ಷದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಾ ತ್ರೀಮುಖದ ಶ್ರವಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಭೆಸೇರಬೇಕೆಂದೂ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಮಠದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ದಯಮಾಡಿಸುವರೆಂದೂ ತಿಳಿಯಿಸಿ ಮರದ ಹರಿಕಾರರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೆ ಊರಶ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿ ಗುಸಗುಸ. “ ಸೀತಾಕಾಂತನಿಗೇನೋ ಬಂದಿತು ” ಎನ್ನುವರು, “ ಮರಮುದ್ರೆಗೆ ತೊಂದರೆ ” ಎನ್ನುವರು. “ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಗಂಗಾರಾಮನ ಕೀಟಿ, ” ಎನ್ನುವರು, “ ಯಾರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಗತಿಯಾಗುವುದೋ ! ” ಎನ್ನುವರು, ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ತಮತಮಗೆ ತೋರಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಬಂದರು. ಕ್ಲಪ್ತಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಕುದುರೆಯ ಒಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿಳಿದರು. ಆಗ್ನಾಗಲೇ ದೆವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನೇರಿದ್ದ ಉಭಯಪಕ್ಷದವರೂ ಅವರನ್ನು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಸ್ವಾಗತಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಒಳಕ ತಾಳಮೇಳಗಳ ಮತ್ತು ನೇದಘೋಷಗಳ ಸ್ವಸ್ತಿಯೊಡನೆ ಊರಿನ ಮುಖ್ಯವಾದ ರಾಜಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತ್ರೀಮುಖದ ಮೆರೆವಣಿಗೆಯಾಯ್ತು. ತರುವಾಯ ಅದೆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ, ಮೇಲೆಕಂಡಂತೆ ಲಿಖಿತರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ತ್ರೀಮುಖವು ಸರ್ವರಿಗೂ ಶ್ರವಣಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ತ್ರೀರಾಮಭಕ್ತತೀರೋಮಣಿಯಾದ ತ್ರೀಮದಂಜನಾಕುಮಾರನಿಗೆ ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿದುದಾಯಿತು. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ರಾಮಚಂದ್ರನ ಉಪನಯನಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಹಾರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವರ್ಗದಲ್ಲ ನಡೆದ ಅಂತಃಕಲಹಾದಿಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿ ತಿಳಿಯಹೇಳಿದರು. ಗುರುಗಳಾದ ತ್ರೀಭಗವತ್ಪಾದರು ಸೀತಾಕಾಂತ, ಗಂಗಾರಾಮ ಈ ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದ ಶಾಲುಜೋಡಿಗಳನ್ನು ಆತೀರ್ವಾದಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಮರಮುದ್ರೆಗೂ ಆತನ ಪಕ್ಷದವರಿಗೂ ಉಪನಯನ ವಿಷಯದಲ್ಲುಂಟಾಗಿದ್ದ ತಪ್ಪುತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ತಿದ್ದಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ಏಕಮುಖವಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ದ್ವೈಧೀಭಾವವು ನಿಷಿದ್ಧ

ವೆಂದೂ ಉಚಿತವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಡಗೂಡಿದ ಒಬ್ಬವಾದಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆನಂದಗೊಳಿಸಿದರು.

ಆ ಗ್ರಾಮದ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಹವ್ಯಕವ್ಯಾಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದುವರೆಗೂ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ತೊಂದರಗಳೆಲ್ಲಾ ತಪ್ಪುವಂತೆ ಆಯಿತು. ಯಾರುಬೇಕಾದರೂ ಸೀತಾಕಾಂತನಂತೆ ಅಥವಾ ಆತನು ಮಾಡಿದುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಿಂದ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲನುಕೂಲವಾಯ್ತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸುಂದರಗಿರಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ಮಿತವ್ಯಯಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾದರು.

ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳು.

ಮೈಸೂರುರಾಜ್ಯದ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ವಿದ್ಯಾಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ
ಕರ್ಣಾಟಕ ವಾಚಕಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದ
ಜಿ. ಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಕರ್ಣಾಟಕಸಾಹಿತ್ಯಸರಸ್ವತಿ, ವಿದ್ಯಾಭೂಷಣ.
ಇವರ ಗ್ರಂಥಗಳು.

- (೧) ಕಿಂಡರ್‌ಗಾರ್ಟ್ ಕಥೆಗಳು—೧ ರೂ. ಸರ್ವೋತ್ತಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಥೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಲಲಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದು. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳಿಗೂ ಅವಶ್ಯಕ. (೩ನೇ ಮುದ್ರಣ)
- (೨) ಪ್ರಪುಟ್ಟೆ—೧೨ ಆ. ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿ. ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಸಮ್ಮತಿಯಿಂದ ತೆನೆಗುಭಾಷೆಗೂ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಗಳಿಲ್ಲಾ ಮುಗಿದಿವೆ. ಅನೇಕರ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ಪುನಃ ಅಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನು ೩ ತಿಂಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವುದು.
- (೩) ಸಾಗರಪ್ರಪಂಚ—೧೦ ಆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಸಮಸ್ತ ಸಮುದ್ರಸಾಗರಗಳ ಮನೋಹರವಾದ ವರ್ಣನೆ. ಮುತ್ತು, ಹವಳ, ಸ್ವಂಜು, ಶಂಖ, ತಿಮಂಗಲದ ಬೇಟೆ, ಎಸ್ಕಿಮೋಗಳು ಇಂತಹ ನೋಜಿಗವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಚ್ಚಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು
- (೪) ಬೋಧನಕ್ರಮಸಂಗ್ರಹ—೨|| ಆ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೂ ಟ್ರೇನಿಂಗ್ ವಿಷಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಕೈಗನ್ನಡಿ. (೨ನೇ ಮುದ್ರಣ.)
- (೫) ನಡೆನಳಿ—೧ ರೂ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಓದಿ ನಾಗರಿಕರಾಗಬೇಕಾದದ್ದು.
- (೬) ರಾಮಚಂದ್ರ—೫ ಆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ. ಈಗತಾನೆ ಹೊಸದಾಗಿ ತಯಾರಾಗಿದೆ

ಈ ಮುಂದಣಿಪುಸ್ತಕಗಳು ಮುಗಿದು ಹೋಗಿವೆ.

- (೭) ಜರ್ಸಾಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ. (೮) ಉತ್ತಮ. (೯) ಟಿಗ್ಲೆಜೆಗಳ ಪುಸ್ತಕ. (೧೦) ನೀಲಗಿರಿಯೂ ಅಲ್ಲಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳೂ. (೧೧) ಪರಿಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಬರೆಯುವ ವಿಧಾನ. (೧೨) ಉನ್ನತ. (೧೩) ಕೋಶಿತಿಯಕಥೆ. (೧೪) ಕುದುರೆಯ ಕಥೆ

ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳಗಳು :-

ಬೆಂಗಳೂರು - ಶ್ಲಾಘ್ಯ ಪುಸ್ತಕವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಲ್ಲಿ

ಮೈಸೂರು: - ಪ್ರಿಂಟ್ರೆಸ್ ಬುಕ್‌ಶಾಲ್

ತುಮಕೂರು - ಜಿ. ಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಡಿ|ನಾರ್ಮಲ್‌ಸ್ಕೂಲ್.

